

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Venäjän-viennin omaavalvonnin laatiminen kala-alan varastolaitokselle

Hämäläinen, Saara
Sakala, Teemu

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen kala-alan varastolaitokselle

Hämäläinen, Saara
Sakala, Teemu
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2012

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tausta	7
3	Opinnäytetyön päämäärä, tavoitteet sekä rajaus.....	8
4	Venäjä vientikohteena	10
	4.1 Vienti Suomesta Venäjälle.....	11
	4.2 Venäjän kalatalous.....	13
5	Euroopan yhteisön säännökset kansallisen elintarvikelainsäädännön perustana	14
	5.1 Suomen elintarvikevalvonta	16
	5.2 Venäjän viranomaisten elintarvikevalvonta	17
	5.3 Tulliliiton vaikutukset Venäjän-vientiin.....	19
6	Oma- ja valvontasuunnitelma keskeisenä elintarviketurvallisuuden takaajana	20
7	Venäjän-viennin oma- ja valvonnan laatiminen kala-alan varastolaitokselle	22
	7.1 Venäjän vientilaitokseksi hyväksyminen	23
	7.2 Toimenpiteet ja prosessi.....	23
	7.3 Venäjän-viennin oma- ja valvontaan sovellettavat sopimukset ja lainsäädäntö ...	26
	7.4 Venäjän-viennin oma- ja valvonnan rungon rakentaminen	28
	7.4.1 Venäjän-viennin oma- ja valvonnan kuvaus ja vientiin liittyvät asiakirjat..	28
	7.4.2 Monitorointiohjelma eli näytteenottosuunnitelma	29
	7.4.3 Eläinlääkintötodistukset	30
	7.4.4 Raaka-aineiden sekä tuotteiden hankinta ja erillään pito	31
	7.4.5 Asiakirjojen säilytys.....	32
	7.4.6 Huomioita.....	32
8	Arviointi ja kehitysehdotukset.....	33
	Lähteet	37
	Kuvat	41
	Kuviot	42
	Liitteet.....	43

Saara Hämäläinen, Teemu Sakala

Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen kala-alan varastolaitokselle

Vuosi 2012 Sivumäärä 50

Jokainen suomalainen elintarvikealan laitos tarvitsee Venäjän vientilaitoshyväksynnän ennen viennin aloittamista Venäjälle. Vientilaitoshyväksyntä on lupa Venäjän viranomaisilta toimittaa raaka-aineita tai lopputuotteita Venäjän markkinoille. Vientilaitoshyväksynnän saaminen edellyttää Venäjän vientivaatimukset huomioon ottavan Venäjän-viennin omavalvonnan laatimista. Venäjän-viennin omavalvonnalla tarkoitetaan kirjallista dokumenttia Venäjän vientivaatimusten noudattamisesta. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada suomalaiselle kala-alan varastolaitokselle vientilaitoshyväksyntä Venäjän-vientiä varten. Lisäksi työ toimii ohjeena muille Venäjän vientiä suunnitteleville laitoksille.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi suomalainen kala-alan varastolaitos, jonka pyynnöstä yrityksen nimeä ei opinnäytetyössä mainita. Toimeksiantajan kanssa yhteistyössä suoritettiin toiminnallinen projektityö, jonka tuotoksena syntyi Venäjän viennin aloittamisen kannalta välttämätön Venäjä-osio yrityksen virallisen omavalvontasuunnitelman liitteeksi.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käydään läpi Venäjää vientikohteena, erityisesti elintarvike- sekä kalatalouden näkökulmasta. Teoriaosuudessa käsitellään myös elintarvikelainsäädännön valvontaa niin Euroopan yhteisön, Suomen, kuin Venäjänkin osalta sekä heinäkuussa 2010 Venäjän, Valko-Venäjän sekä Kazakstanin perustaman Tulliliiton aiheuttamia muutoksia vientitoiminnassa. Lisäksi kansallisen omavalvontasuunnitelmakäytännön keskeisimmät piirteet täydentävät teoreettisen viitekehysten lopullista kokonaisuutta. Projektiosuudessa käsitellään kala-alan laitokselta vaadittavan Venäjän-viennin omavalvonnan sisältöä. Osuudessa käydään läpi vientilaitoshyväksynnän saamiseksi edellytettävät toimenpiteet sekä prosessin kulku sisältäen myös sovellettavat sopimukset, lainsäädännön kohdat ja ohjeet liittyen prosessiin.

Tulliliiton voimaantumisesta johtuen Elintarviketurvallisuusviraston ohjeet ja tulkinnat ovat vasta muotoutumassa. Tämän hyväksyntäprosessin aikana ohjeistukset muuttuivat useaan kertaan ja oletettavaa on, että muutokset jatkuvat. Tulevaisuuden muutosten kantavaksi pohjaksi laadittu Elintarviketurvallisuusviraston kommentit huomioonottava tuotos toimeksiantajalle on opinnäytetyön liitteenä. Tuotos on tehty varastolaitoksia koskevan ohjeistuksen mukaisesti, mutta myös muut kala-alan laitokset voivat hyödyntää työtä esimerkkinä oman vientilaitoshyväksyntäprosessin läpiviemiseksi.

Asiasanat: omavalvonta, lainsäädäntö, Venäjän-vienti, elintarvike, kala-ala, varastolaitos

Saara Hämäläinen, Teemu Sakala

Fish storage company´s self-monitoring system plan for starting export business to Russia

Year	2012	Pages	50
------	------	-------	----

All Finnish food industry establishments or companies need the acceptance of the Russian export office prior to starting their export business to Russia. The acceptance of the export office is a permit from the Russian authorities to supply raw materials or end products to the Russian market. Receiving the export licence demands establishing of a self-monitoring system with regard to fulfilling the Russian export requirements. The self-monitoring of the Russian export means a written document which concerns appliance with the Russian export requirements. The target and objective of this thesis assignment was to receive an export licence for a Finnish fish storage company for their Russian export. Also, the assignment can act as instructions for other companies planning export to Russia.

The customer of this assignment was a Finnish fish storage company who requested to remain anonymous in the assignment. Together with the customer, a functional project work was completed, and the result was a compulsory Russia amendment to be attached to the official self-monitoring system of the company, required prior to starting export business to Russia.

In the theoretical frame of reference of the assignment, Russia shall be studied as export destination, especially from the view point of food and fish industry. The theoretical section also deals with controlling of the food industry legislation concerning as well the European Union as Finland and Russia, and also the changes in export business caused by the Customs coalition founded in July 2010 by Russia, Belarus and Kazakhstan. Also the most essential features of national self-monitoring planning practise shall fulfil the final implementation of the theoretical framework. The project section shall deal with the content of the customer´s self-monitoring system of a fish industry company prior to export to Russia. This section shall also handle the measures demanded to receive the acceptance of the Russian export office, and the process agenda including also the contracts applied, the points of legislation and instructions concerning the process.

Due to the founding of the Customs coalition, the instructions and interpretations of the Finnish Food Safety Authority Evira have not been completed so far. During this acceptance process, the rules and instructions changed several times and presumably they shall still keep changing. The outcome for the customer, a solid foundation of future changes adapting the comments of the Finnish Food Safety Authority, is attached to the assignment. The outcome has been completed according to the instructions concerning storage companies, but also other fish industry companies can benefit from this assignment as an example for completing their own export licence process.

Keywords: self-monitoring system, legislation, exporting to Russia, foodstuff, fish industry, storage company

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on Venäjän ja Tulliliiton vientivaatimusten mukaisen Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen suomalaiselle kala-alan laitokselle. Aihe syntyi opinnäytetyön toimeksiantajayrityksen tarpeesta muokata tämänhetkistä omavalvontasuunnitelmaansa Venäjän Federaation vaatimusten mukaiseksi pyrkimyksenään aloittaa Venäjän-vienti. Opinnäytetyö suoritettiin projektina toimeksiantajayritykselle syksyn 2011 aikana.

Venäjän markkinoita pidetään mahdollisuuksien markkinoina, mutta suuret riskit, jatkuvat lainsäädäntömuutokset sekä epätietoisuus erilaisista toimintatavoista saavat monet yritykset luopumaan ajatuksesta laajentaa toimintaansa Venäjälle. Tällä hetkellä vain 27 suomalaista kala-alan laitosta vie tuotteitaan Venäjälle, kun alan laitoksia on Suomessa 378 kappaletta (Rosselkhoznadzor 2011, Enterprises licensed to export products to the Russian Federation; Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Laitokset). Tutkimusten mukaan venäläisten kalan kulutus tulee kasvamaan noin 30 % seuraavien vuosien aikana (USDA Agricultural Service 2010).

Opinnäytetyössä käsitellään Venäjän Federaation vientivaatimuksia suomalaiselta kala-alan laitokselta ennen viennin varsinaista aloittamista kohdemaahan. Työssä otetaan huomioon myös Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin 6.7.2010 perustaman Tulliliiton asettamia vaatimuksia niiltä osin, kun tietoa on opinnäytetyön valmistumiseen mennessä julkaistu. Vaatimusten selvittämisen jälkeen on edellytykset laatia Venäjän-viennin omavalvonta, jonka perusteella vientilaitoshyväksyntä myönnetään sitä hakevalle suomalaiselle elintarvikkeita käsittelevälle ja niitä Venäjälle vievälle laitokselle. Vientilaitoshyväksyntä tarvitaan jokaiselta Venäjälle viedyn tuotteen käsittelyketjuun osallistuvalla laitoksella. Näitä laitoksia ovat esimerkiksi raaka-ainetoimittajat, lopullisen tuotteen valmistavat tai varastoivat laitokset. Vientilaitoshyväksyntä on viennin aloittamisen ehdoton edellytys.

Venäjän viennin aloittaminen edellyttää yritykseltä taustatietojen hankkimista markkinoista, potentiaalisista asiakkaista ja paikallisista toimintatavoista. Tästä syystä viennin aloittaminen vaatii aikaa. Usein kauppasuhteiden luomiseen ja niiden ylläpitoon kuluu eniten aikaa ja verkostoitumista pidetäänkin yhtenä venäläisen kaupankäynnin tunnusmerkkinä. Kun suomalainen elintarvikelaitos on tehnyt päätöksensä aloittaa tuotteiden viennin Venäjälle ja tarvittavien taustatietojen hankinta on suoritettu, on aika hakea Venäjän Federaatiolta viennin hyväksyntä. Tämä opinnäytetyö on rajattu koskemaan vaihetta, jossa toimeksiantajayritys hakee vientilaitoshyväksyntää aloittaakseen viennin Venäjälle. Käytännössä vientilaitoshyväksyntä edellyttää erillisen Venäjän-viennin omavalvontadokumentin laatimista. Tämän omavalvonnan laatimiseen tarvitaan laajaa perehtymistä Venäjän sekä Tulliliiton asettamiin säännöksiin, jotka joiltakin osin ylittävät yrityksen tällä hetkellä noudattamat Euroopan yhteisön asettamat vaatimukset. Opinnäytetyötä tehtäessä on selvitetty vientivaatimusten sisältöä ja

sen pohjalta on suunniteltu ja laadittu toimeksiantajayritykselle nämä sisällöt täyttävä Venäjän-viennin kirjallinen omavalvonta. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt Venäjän-viennin omavalvonta liitetään yrityksen nykyisen omavalvontasuunnitelman jatkoksi ja se toimii näin osoituksena siitä, että kyseinen yritys on ottanut sekä Venäjän että Tulliliiton vaatimukset huomioon toimintansa suunnittelussa ja käytännön toimien toteutuksessa.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen alussa käsitellään Venäjää vientikohteena ja erityisesti kalastustuotteiden vientiä Venäjälle sekä Venäjän omaa kalataloutta. Tämän jälkeen teoriaosuudessa käsitellään elintarvikelainsäädäntöä valvonnan osalta Euroopan yhteisössä, Suomessa sekä toimeksiantajayrityksen viennin kohdemaassa Venäjällä. Koska opinnäytetyön projektiosuus oli muokata yrityksen nykyinen Euroopan yhteisön vaatimukset täyttävä omavalvontasuunnitelma Venäjän ja Tulliliiton vaatimusten mukaiseksi, käsitellään myös kotimaan markkinoilla toimivan omavalvontasuunnitelman keskeisimmät piirteet opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä. Luvussa 8 käydään läpi Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen varastolaitokselle vaiheittain. Luvun aluksi selvitetään vientilaitoshyväksyntäprosessia, joka toimi koko projektin tukipilarina ja jonka mukaan projekti eteni alusta loppuun. Venäjän-viennin omavalvonnan laadinnassa tärkeimmäksi lähteeksi osoittautui Elintarviketurvallisuusviraston laatima ohje, jota työssä on sovellettu muun hankitun tiedon lisäksi toimeksiantajan toimintaan. Projektin tuotoksena syntyi toimiva, ytimekäs ja ohjeita noudattava Venäjän-viennin omavalvontadokumentti. Opinnäytetyön lopuksi pohditaan Venäjän-viennin tulevaisuuden näkymiä sekä Tulliliiton vaikutuksia suomalaisten elintarvikealan yritysten näkökulmasta. Luku 9 sisältää opinnäytetyöntekijöiden huomioita projektin toteutuksesta ja tuloksesta sekä sen aikana ilmenneistä ongelmista. Laadittu Venäjän-viennin omavalvonta on opinnäytetyön liitteenä. Vaikka tämä työ on laadittu yhden toimeksiantajayrityksen toimintaa tarkastellen, on työ pyritty laatimaan siten, että siitä olisi hyötyä myös muille saman alan yrityksille.

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyö sai alkunsa toimeksiantajan halusta aloittaa vienti Venäjälle. Opiskelijoiden näkökulmasta tämän opinnäytetyöaiheen valitseminen nähtiin erinomaisena keinona laajentaa sekä syventää liiketaloudellista osaamista. Venäjän markkinoiden ja erilaisten käytäntöjen hallitseminen on merkittävä osaamisalue ja näitä osajia tarvitaan tulevaisuudessa. Opinnäytetyö laadittiin parityönä tehtynä projektina, aihealueen laajuudesta johtuen. Opinnäytetyön luonne täyttää projektiluontoisen työskentelymuodon kriteerit ja toimii myös opintoja tukevana työmuotona projektijohtamiseen suuntautuneille opinnäytetyöntekijöille. ”Projekti on hyvä keino toteuttaa ennalta määritettyyn päämäärään tähtääviä, kertaluonteisia työkokonaisuuksia” (Artto, Martinsuo & Kujala 2008, 7). Käsitteenä projekti voidaan ilmaista usealla eri

tavalla. Artto, Martinsuo ja Kujala määrittelevät teoksessaan Projektiliiketoiminta käsitteen projekti seuraavasti: ”Projekti on ennalta määritettyyn päämäärään tähtäävä, monimutkaisten ja toisiinsa liittyvien tehtävien muodostama ajallisesti, kustannuksiltaan ja laajuudeltaan rajattu kokonaisuus” (Artto ym, 2008, 26).

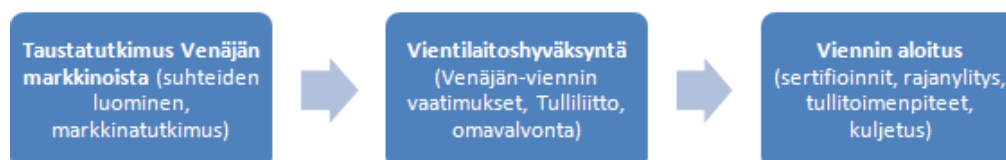
Opinnäytetyön toimeksiantajana on suomalainen kala-alan varastolaitos. Varastolaitoksella tarkoitetaan toimipistettä, jossa tuotteita ei valmisteta, vaan laitos toimii joko ensisaapumispaikkana muista EU-maista saapuneille tuotteille tai muuna väliavarastona. Yrityksen tuotevalikoimaan kuuluu laaja valikoima erilaisia kaloja ja yrityksen asiakkaita ovat päivittäistavara-kaupat sekä HORECA (hotel-restaurant-catering) -alan yritykset. Opinnäytetyön toimeksiantajan pyynnöstä opinnäytetyön projektiosuudessa sekä sen tuotoksena syntyneessä Venäjänviennin omavalvonnassa käytetään nimeä ”Yritys X”. Opinnäytetyö ei sisällä toimeksiantajasta mitään yksityiskohtaista tietoa, joka saattaisi vaarantaa anonymiteettiä. Opinnäytetyön liitteenä oleva Venäjänviennin omavalvonta on Elintarviketurvallisuusviraston ohjeiden mukainen, mutta Elintarviketurvallisuusvirasto painottaa ohjeissaan, että jokainen laitos toimii omalla vastuullaan Elintarviketurvallisuusviraston Venäjän vaatimuksista tehtyjen tulkintojen mukaan.

3 Opinnäytetyön päämäärä, tavoitteet sekä rajaus

Opinnäytetyölle asetettiin päämäärä kuten kaikille projekteille. Päämäärä toimii lähtökohdalla muille tavoitteille ja määrää sen tarkoituksen, jonka vuoksi projekti on ylipäättänsä aloitettu. Projektille asetetaan kolme päämäärää mukailevaa tavoitetta: mitä on tehtävä, millä aikataululla tehdään ja millaisin resurssein tehdään. (Artto ym, 2008. 31.) Opinnäytetyön päämääränä oli saada toimeksiantajayritykselle Venäjän vientilaitoshyväksyntä syksyn 2011 aikana. Opinnäytetyön tehtävänä sekä tavoitteena oli selvittää vaatimuksia, jotka Venäjän Federaatio on asettanut kala-alan laitoksille ja näin saavuttaa alussa asetettu päämäärä. Tiedonhankinnan jälkeen tavoitteena oli luoda yhdessä toimeksiantajan kanssa yrityksen nykyiseen omavalvontasuunnitelmaan erillinen Venäjän vaatimuksia koskeva osio. Opinnäytetyöntekijöiden henkilökohtaisina tavoitteina oli laajentaa ja syventää omaa liiketaloudellista osaamista. Tavoitteena oli myös rakentaa opinnäytetyö niin, että siitä olisi myös muille Venäjän vientiä suunnitteleville kala-alan laitoksille hyötyä.

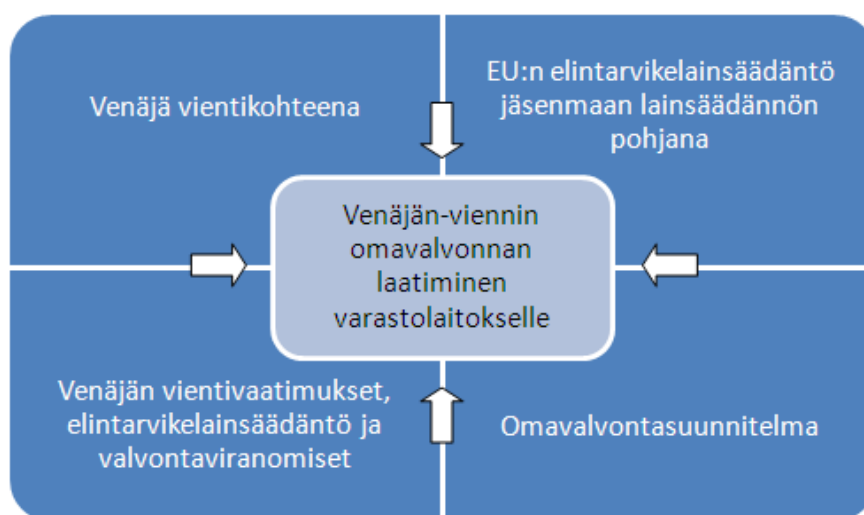
Opinnäytetyö on rajattu koskemaan elintarvikealan ja erityisesti kala-alan laitosten vientiä Suomesta Venäjälle. Kala-alan laitoksella opinnäytetyössä tarkoitetaan kala-alan prosessilaitosta sekä toimeksiantajan kaltaista kalaa varastoivaa laitosta. Vientiprosessista opinnäytetyön kohteeksi on rajattu kala-laitokselta edellytettävät toimenpiteet ennen varsinaisen viennin aloittamista. Tähän vaiheeseen lukeutuu omavalvontasuunnitelman päivitys (Kuvio 1).

Omavalvontasuunnitelmalla työssä tarkoitetaan laitoksen kirjallista kuvausta koko laitoksen toiminnasta tuoteturvallisuuden varmistamiseksi. Venäjän-viennin omavalvonnalla sen sijaan tarkoitetaan omavalvontasuunnitelman Venäjän-vientiä koskevaa osuutta. Seuraavassa kuviossa tarkastellaan projektin sijoittumista Venäjän-viennin aloitusprosessiin.

Kuvio 1: Opinnäytetyön rajaus vientilaitoshyväksyntään.

Teoreettinen viitekehys rajattiin siten, että se tukee Venäjän vaatimusten mukaisen omavalvonnin laatimista. Viitekehys kattaa tarvittavaa taustatietoa Venäjästä vientikohteena sekä selvityksen suomalaisiin elintarvikealan yrityksiin vaikuttavista elintarvikelainsäädännöistä Euroopan yhteisön jäsenenä sekä Suomessa että Venäjällä. Lisäksi teoreettinen viitekehys sisältää käsitteen omavalvontasuunnitelma omana kokonaisuutenaan. (Kuvio 2).

Kuvio 2: Teoreettisen viitekehysten rajaus.

4 Venäjä vientikohteena

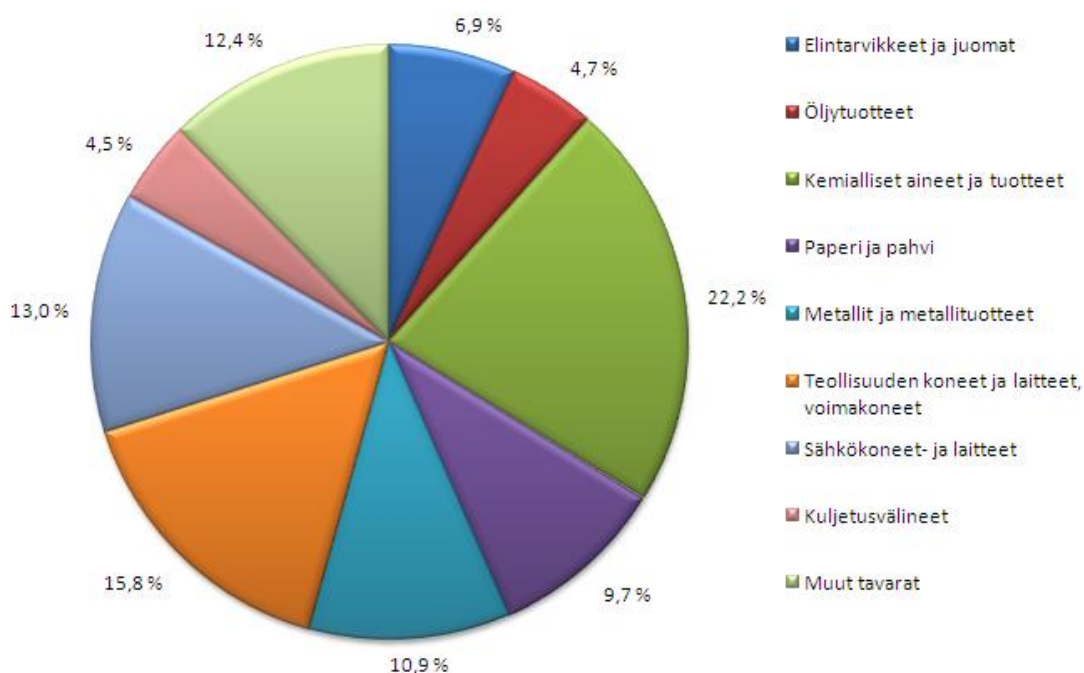
Venäjälle Euroopan unioni on tärkein sekä kaupankäynnin että politiikan kumppani ja samoin myös Euroopalle Venäjän merkitys on suuri (Ollus & Torvalds 2005, 19). EU-maat kattavat yli 50 %:n osuuden Venäjän kauppavaihdosta, jolla tarkoitetaan viennin ja tuonnin kokonaiskauppaa. Venäjän tuonnista yli 40 % tulee EU-maista, josta Suomen osuus on noin 6 %. (Aitio ym. 2009, 2 - 3.) Kaukoidän maista erityisesti Kiina on kasvattanut viime vuosina vientiä Venäjälle reilusti ja on jo 17 % osuudellaan suurin yksittäinen viejämaa vuonna 2010. Kiinan viennistä Venäjälle noin 75 % koostui koneista, laitteista ja kuljetusvälineistä, kun taas elintarvikkeet saivat viennistä noin 4 % osuuden. (Lainela 2010.) Erityisesti juuri teollisuustarvikkeet ja kulu-tushyödykkeet ovat jo vuosia olleet Venäjän keskeisimpiä tuontituotteita (Helanterä & Ollus 2004, 105). Vuosien 2008 ja 2009 talouskriisiä lukuun ottamatta Venäjän kokonaistuonti on ollut viime vuosina vahvasti nousussa ja kasvun odotetaan jatkuvan Venäjän talouden vahvistuessa (Aitio ym. 2009, 2 - 6). Venäjän talouden palautuminen kriisistä käynnistyi erityisesti vuoden 2010 öljyn hintojen nousun sekä investointikysynnän heräämisen ansiosta (Helsingin seudun kauppakamari 2011). Kysynnän kasvun uskotaan suuntautuvan erityisesti juuri Venäjän tuontisektoriin, jonka odotetaan kasvavan vuosina 2012 - 2013 vajaat 10 prosenttia (Taloussanommat 2011). Talouskriisistä palautumisen johdosta kalan tuonti Venäjälle kasvoi jo vuodesta 2009 vuoteen 2010 hieman yli 37 prosenttia ja ylitti vuoden 2008 kalan tuonnin kokonaisarvon jo 32,9 miljoonalla dollarilla vuonna 2010 (USDA Agricultural Service 2010).

Vientikohteena Venäjä asettaa monille viejille uudenlaisia vaatimuksia. Muun muassa rajanylitys, logistiikka, kielitaito-ongelmat, korruptio, ajattelutavan eroavaisuus ja turvallisuuskysymykset asettavat toimintaan aivan uudenlaisia hankaluuksia, kuten Kati Partanen Pro Kalasta kertoo: ”Monet asiat ovat niin ennalta arvaamattomia ja muuttujia on paljon. Suunnitelmiin tulee muutoksia ja esimerkiksi aikataulut eivät vain pidä. Myös suomalaisen ja venäläisen ajattelutavan erilaisuus näkyy kaikessa toiminnassa. Kun se on selvästi erilaista jo monissa arkisissa ja yksinkertaisissa asioissa, voi vain kuvitella, mitä se on monimutkaisemmissa, esimerkiksi kaupankäyntiin liittyvissä kysymyksissä. Logistiikka, kuljetettiinpa sitten kalaa tai ihmisiä, asettaa hyvin suuria haasteita toiminnan suunnitteluun ja onnistumiseen. Moskova on maailman kallein kaupunki ja toisaalta se, että siellä on rahaa, avaa varmasti myös valtavia mahdollisuuksia. Venäjällä jos missä, korostuu kielitaidon merkitys. Eli venäjää on osattava, jos mielihii kauppaa tai muuta yhteistyötä siellä tehdä.” (Suomen ammattikalastajaliitto Ry 2008.) Lappeenrannan yliopiston teettämän tutkimuksen mukaan myös kalliit tullivelvollisuudet sekä erilaiset sertifiointit tuottavat Venäjälle tuotteitaan vieville ongelmia. Tämä näkyy olennaisesti myös tuojien mahdollisuutena kilpailla hinnalla, koska kalliit vientikustannukset vaikuttavat myyntihintaan. (Distribution systems of the food sector in Russia: The perspective of Finnish food industry 2005.)

4.1 Vienti Suomesta Venäjälle

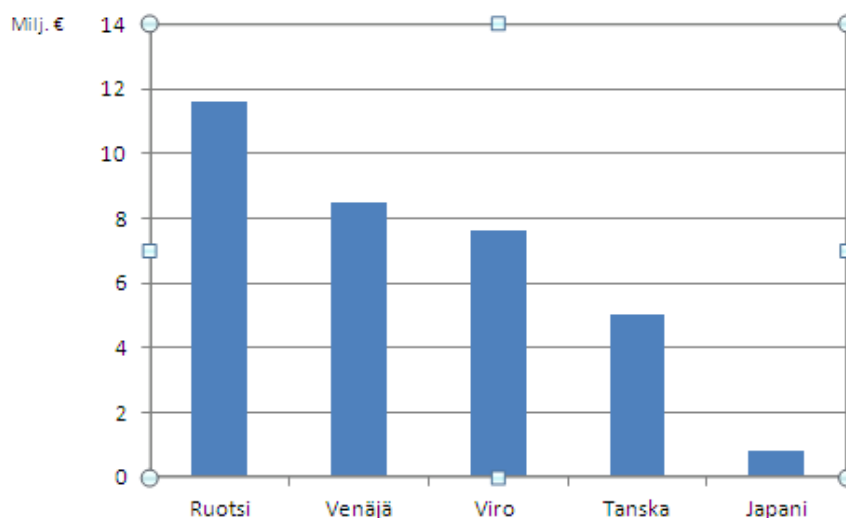
Suomen sisämarkkinat ovat kansainvälisessä mittakaavassa hyvin pienet. Kiristynvä kilpailu tai kysynnän lasku vähentää vielä Suomen pienillä markkinoilla yrityksen kasvumahdollisuuksia. Siksi suomalaiset yritykset ovat halukkaita lähtemään kansainvälisille markkinoille, joissa kasvumahdollisuuksia on enemmän. Vientitoiminnan aloittamisen saattaa aiheuttaa yrityksen oman kasvuhaluuden lisäksi Suomen rajojen ulkopuolelta kantautunut kiinnostus. Yrityksen toiminnan laajentaminen useammalle alueelle jakaa myös riskejä, jolloin esimerkiksi ongelmat kotimaanmarkkinoilla eivät välttämättä tuhoa yrityksen koko taloutta. Viennin kohdemarkkinat asettavat yritykselle ja vietäville tuotteille tiettyjä vaatimuksia. Eri maissa eri tuotteilla on poikkeavia teknisiä määräyksiä ja maakohtaiseen lainsäädäntöön on tutustuttava erityisen tarkasti. Kulutustottumukset eroavat myös maakohtaisesti, siksi vientituote voidaan joutua muokkaamaan kohdemarkkinoille. (Vaasan Yrittäjät 2011.)

Venäjä on jo pitkään ollut yksi Suomen tärkeimmistä kauppakumppaneista ja viennin kasvu on ollut nopeaa viimeiset kymmenen vuotta. 1990-luvulta Suomen kokonaisvienti Venäjälle on lähes kaksinkertaistunut. (Ollus S.E. 2008, 47; Shlyamin 2008, 21.) Suomen ja Venäjän ei katsota kilpailevan toisiaan vastaan, vaan pikemminkin täydentävän toisiaan. Venäjältä tuodaan Suomeen raaka-aineita ja energiaa, kun taas suomalaiset vievät Venäjälle kulutustuotteita ja teknologiaa. (Ollus & Torvalds 2005, 52.) Vuoden 2010 tilastoissa Venäjälle tapahtuva kokonaisvienti oli Ruotsin (11,4 %) ja Saksan (10,0 %) jälkeen kolmanneksi suurinta (8,9 %) (Tulli 2011). Kuviossa 3 voidaan nähdä Suomesta Venäjälle vietävien tavararyhmien prosenttiosuudet kokonaisviennistä, jonka arvo oli vuonna 2010 yhteensä 4,7 miljardia euroa. Kemialliset aineet ja tuotteet ovat yli 20 % osuudellaan Suomen viedyin tavararyhmä Venäjälle. Teollisuuden koneita ja laitteita vietiin Venäjälle Suomesta toiseksi eniten (15,8 %). Elintarvikkeet ja juomat -ryhmä, joka sisältää myös kalatuotteiden viennin, oli seitsemännellä sijalla lähes 7 % osuudellaan. (Tulli 2011, vienti Venäjälle tavararyhmittäin vuonna 2010.)

Kuvio 3: Vienti Suomesta Venäjälle tavararyhmittäin (Tulli 2011. Vienti Venäjälle tavararyhmittäin vuonna 2010).

Vuonna 2010 Suomesta vietiin kalaa ja kalatuotteita yhteensä 58 miljoonaa kiloa 80 eri maahan ja kokonaisviennin arvo oli yhteensä 36 miljoonaa euroa. Kuvion 4 mukaisesti kalaa ja kalatuotteita Venäjälle vietiin Ruotsin (11,6 miljoonaa euroa) jälkeen toiseksi eniten (8,5 miljoonaa euroa). (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2011.)

Kuvio 4: Kalan ja kalatuotteiden vienti Suomesta eri maihin vuonna 2010 (Riista- ja kalatuotteiden tutkimuslaitos 2011).

Kalan ulkomaankauppa 2010 -julkaisussa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Suomen kalatalouden tärkeimpiä vientituotteita ovat pakastetun kilohailin ja silakan, rehukalan, tuoreen lohen ja silakan lisäksi silli- ja silakkavalmisteet ja -säilykkeet sekä mätituotteet. Saman julkaisun mukaan Venäjälle vietiin pelkästään pakastettua kokonaista kilohailia ja silakkaa jopa 17,5 miljoonaa kiloa vuonna 2010. (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2011, Kalan ulkomaankauppa 2010.)

Lappeenrannan yliopiston tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset kalatuotteet koetaan Venäjällä erittäin laadukkaina, joskus jopa laadukkaampina, kuin muiden länsimaiden vastaavat tuotteet. Suomelle on myös etu olla Venäjän läheinen naapurimaa. Tutkimuksesta voidaan tulkita, että suomalaisten yritysten kannattaa kilpailla Venäjällä hinnan sijasta laadulla. Suomalaiset tuotteet tunnetaan jo Pietarissa ja Moskovassa hyvin laatunsa ansiosta, mutta mitä kauemmaksi itään kuljetaan, sitä tuntemattomammiksi suomalaiset tuotteet tulevat. (Distribution systems of the food sector in Russia: The perspective of Finnish food industry 2005.)

Tulevaisuudessa Venäjän merkitys tärkeimpänä vientimaana tulee edelleen korostumaan. Venäjän elintarvikemarkkinoiden suuri koko, kaupan rakenteen kehitys sekä kuluttajien ostovoiman kasvu tarjoavat mahdollisuuksia viennin kasvattamiseen ja monipuolistamiseen. Lisääntynyt elintarvikevienti luo yritykselle myös hyvän perustan investoinneille Venäjällä. (Juutinen 2011.) Suomalaisten lisääntynyt vienti Venäjälle lisää myös venäläisten työllisyyttä, sillä esimerkiksi viennille olennainen vaihe, kuljetus, järjestetään usein venäläisille kuljetusyrityksille (Ollus & Simola 2006, 104).

4.2 Venäjän kalatalous

37 000 kilometrin rantaviivan ja suurten kalavarojen ansiosta Venäjä on maailman 11. suurin kalastusvaltio, joka tuotti kalaa vuonna 2006 yhteensä 3,4 miljoonaa tonnia. Kalatalous Venäjällä työllistää 100 000- 150 000 henkeä. Venäjän kalataloudella on kuitenkin monia haasteita kuten liikakalastus, salakalastus, laiton tuonti ja vienti sekä raskas byrokratia. (Suomen ammattikalastajaliitto Ry 2008.)

Venäjän kotitalouksien kalan kulutus on vahvasti riippuvainen kuluttajan tulotasosta. Hieman köyhemmillä alueilla suosituimpia tuotteita ovat pakastekalat, kun taas keski- ja suurituloiset kuluttajat suosivat erityisesti kala- ja äyriäistuotteita. Vahvimpia kasvussa olevia kalatuotteita ovat marinoidut, säilötyt ja vähäsuolatut kalatuotteet. Sillisäilykkeet, vakuumpakatut lohituotteet ja rapujalosteet ovat jalostetuista tuotteista kysytyimpiä. Venäjällä suosittuja kalatuotteita ovat myös karppi, kuha, sampi, suolasilli, savustettu makrilli, suolattu lohi, ha-

pankala, mäti ja rapu. (Suomen ammattikalastajaliitto Ry 2008.) Taloudellisesta kriisistä elpyminen näkyy vahvasti myös yksityisellä sektorilla palkkatason nousuna (Taloussanomat 2011). Palkkojen nousun myötä ihmisillä on mahdollisuus panostaa terveellisempään ruokavalioon. Tämän seurauksena kalan kulutuksessa palkkojen nousu näkyy jopa 10 - 25 %:n vuosikasvuna. (Suomen ammattikalastajaliitto Ry 2008.) Vielä positiivisemman arvion esittää USDA Foreign Agricultural Service (Yhdysvaltojen ulkomaisen maatalouden palvelu), joka ennustaa kalankulutuksen kasvavan Venäjällä jopa 30 % seuraavien vuosien aikana. Kiloina venäläisten kalan kulutus tulisi nousemaan lähes 20 kiloon per henkilö. USDA Foreign Agricultural Service listaa kasvun mahdollistajiksi keskituloisten tasaantuvat palkkatulot, laajentuvat valikoimat sekä jakelukanavien tehostumisen. (USDA Agricultural Service 2010.)

Venäjällä on aloitettu toimenpiteet oman kalatalouden tehostamiseksi sekä salakalastuksen kitkemiseksi. Tuontia Venäjälle halutaan rajoittaa ja omaa kalateollisuutta kehittää. Kotimaiset kala-alan toimijat saavat jo tukea esimerkiksi kalastusalusten polttoaineisiin sekä verohelpotusten muodossa. Toimenpiteiden vaikutus voidaan nähdä jo tilastoissa, joiden mukaan venäläisten oma kalastus kasvoi yli 18 % ainoastaan vuodesta 2009 vuoteen 2010. (USDA Agricultural Service 2010). Muutosten lisäksi ulkomaisten toimijoiden vientiä hankaloittavat kuljetusongelmat maan sisällä, sillä logistiikka ja kalan jakelu ovat yhä suuria ongelmia Venäjällä. Varsinkin suuremmilla kaupunkialueilla logistiset ongelmat voivat aiheuttaa hankaluuksia, jotka vaikeuttavat erityisesti tuontikalan laadun takaamista. (Suomen ammattikalastajaliitto Ry 2008.) Osaltaan logistisiin ongelmiin vaikuttaa se, että Venäjälle ei ole syntynyt yhtä suuria logistiikkakeskuksia kuin Suomeen. Ongelmana on myös se, että tuotteiden valmistajat joutuvat toimittamaan tuotteensa itse pakettiautoilla kauppoihin, kun niin sanottu tukkuposras puuttuu. Julkaisun mukaan Venäjällä on odotettavissa kuitenkin jakelukanavien kehittymistä kohti länsimaista toimintaa. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2008.) Mediassa olleiden tietojen mukaan venäläinen kauppajätti Lend on perustanut Kouvolaan Venäjän vientikeskuksen, jonka tarkoituksena on saada elintarvikkeet nopeammin Venäjälle. Käytännössä tämä helpottaa pienten ja keskisuurten yritysten pääsemistä Venäjän markkinoille, kun kohdemaan ammattilainen kokoaa vientikeskukseen useiden pientuottajien tuotteita ja vie ne sitten omiin kauppoihin venäläisten kuluttajien saataville. (YLE Kymenlaakso 2011.)

5 Euroopan yhteisön säännökset kansallisen elintarvikelainsäädännön perustana

Suomi osana Euroopan yhteisöä (EU) noudattaa yhteisiä EU:n elintarvikelainsäädännön periaatteita ja säädöksiä. Toteuttamista ohjataan myös kansallisella tasolla kunkin jäsenmaan omalla sisäisellä lainsäädännöllä. (Laukkanen 2009, 4.) Koska opinnäytetyön toteuttaminen vaatii elintarvikelainsäädäntöön tutustumista ja edellyttää yhteistyötä elintarvikelainsäädäntöä valvovien viranomaisten kanssa, selvitetään teoreettisessa viitekehyksessä taustaa elin-

tarvikelainsäädännöstä sekä sen valvonnasta Venäjällä, EU-tasolla ja kansallisella tasolla. Elintarvikelainsäädäntöä tarkastellaan elintarvikevalvontaan vaikuttavien seikkojen puitteissa.

EU:n määritelmän mukaan elintarvike on aine tai tuote, joka on tarkoitettu ihmisen nautittavaksi (Elintarviketurvallisuusvirasto & Sanastokeskus TSK 2008). Elintarvike-käsitteellä tarkoitetaan myös juomia, purukumeja ja vettä, sekä kaikkia aineita, jotka on tarkoituksellisesti lisätty elintarvikkeeseen sen valmistuksen tai käsittelyn aikana (Elintarviketurvallisuusvirasto & Sanastokeskus TSK 2008). Elintarvikkeiksi ei lueta rehuja, tupakkaa, kosmetiikkaa tai lääkkeitä (Lähteenmäki-Uutela 2007, 162). Jos käsitettä pohditaan saatavuutta koskevan sääntelyn pohjalta, toteaa Hollo elintarvikeoikeuden teoksessaan, että elintarvike on saatavilla kuluttajalle kaupan välityksellä tai suoraan sen tuottajalta (Hollo 2008, 13).

Koko Euroopan teollisuutta tarkasteltaessa elintarviketeollisuus on 13,6 % osuudella yksi suurimmista teollisuudenaloista EU:n alueella (Lähteenmäki-Uutela 2007, 1). Vuonna 2009 elintarvikealan yritysten määrä EU:n alueella oli 310 000 kappaletta ja ala työllisti 4,2 miljoonaa henkeä (CIAA- Confederation of the food and drink industries of the EU 2010). Elintarviketeollisuudella on siis hyvin tärkeä merkitys koko Euroopan yhteisön taloudelle. Lähtökohtina EU:n säännösten kokonaisuudella on taata kuluttajien käyttöön turvallisia elintarvikkeita, suojata bioterrorismilta sekä torjua eläintauteja. Laajemmin tarkasteltuna elintarvikkeita koskevalla sääntelyllä on myös kansanterveydelliset sekä ravitsemukselliset tavoitteet. Edellä viitatus kuluttajansuojanäkökulman lisäksi EU-tason sääntelyllä määritellään vähimmäistaso siitä, millaisia elintarviketeollisuuden tuottamien tuotteiden tulee ominaisuuksiltaan olla ja mitä informaatiota tuotteista tulee antaa. (Lähteenmäki-Uutela 2007, 161- 169.) Tärkeimmät EU:n laatimat säädökset koskien elintarvikkeita ovat *Yleinen elintarvikeasetus* (EY 178/2002) sekä *Yleinen elintarvikehygieniasetus* (EY 852/2004) (Laukkanen 2009, 4).

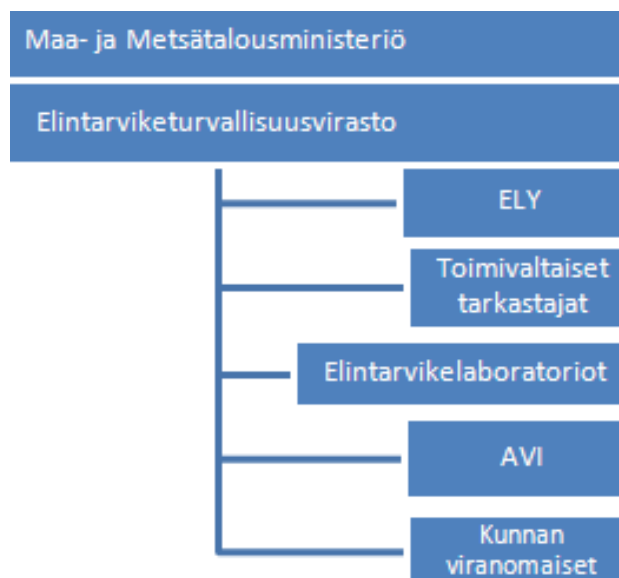
Lainsäädännön tosiasialliseen vaikutukseen pyritään tehokkaalla valvonnalla. EU-tasolla valvontaa suorittaa komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimisto Food and Veterinary Office (FVO), mutta päävastuu elintarvikealan toimijoiden valvonnassa on kuitenkin jokaisen jäsenvaltion omalla valvontaviranomaisella. Perustana elintarvikevalvonnalle on kuitenkin aina kansallisten elintarvikealan toimijoiden oma huolellinen omavalvonnan toteutus, jota käsitellään opinnäytetyön luvussa 6. (Lähteenmäki-Uutela 2007, 162.) Elintarvikevalvonta pyrkii myös siihen, että kuluttajien saama tieto elintarvikkeesta täyttää avoimuuden ja asianmukaisen tiedottamisen kriteerit (Hollo 2008, 58). FVO:n lisäksi EU-tasoista tieteellistä neuvontaa antaa Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen European Food Safety Authority (EFSA). Lainsäädäntö EU:ssa perustuu tieteellisiin lausuntoihin ja täten EFSA:n pääasiallisena tehtävänä on antaa riippumattomana tahona tieteellistä ja teknistä tukea lainsäädännön ja politiikkojen tarpeisiin. (Lähteenmäki-Uutela 2007, 23.)

5.1 Suomen elintarvikevalvonta

Suomessa elintarvikevalvonta alkoi 1900-luvun alkupuolella, jolloin aloitettiin ensimmäistä kertaa julkinen elintarvikkeiden valvonta. 1990-luvulle tultaessa yli 50 vuotta voimassa ollut vanha elintarvikelaki sisälsi paljon vanhentunutta tietoa, minkä vuoksi monisäikeisistä elintarvikehygieniasta koskevista säädöksistä syntyi vuonna 1995 uusi elintarvikelaki (361/1995). Suomen liittyttyä Euroopan yhteisöön aloitettiin kuitenkin merkittävät EU:n yhteiset lainsäädäntöhankkeet, joiden pohjalta nykyinen voimassa oleva elintarvikelaki 23/2006, myöh. ETL) laadittiin ja saatettiin voimaan 1.3.2006. (Hollo 2008, 18 - 19.) EU:n asetukset ja täytäntöönpanomääräykset toteutetaan lisäksi jokaisessa jäsenmaassa suoraan sovellettavana oikeutena ja näin myös Suomessa (Hollo 2008, 91). Suomen elintarvikepolitiikan lähtökohtina on tukea elintarviketuotantoa, suomalaisten elintarvikkeiden markkinointia ja vientiä. Alkutuotannolle pyritään ylläpitämään mahdollisimman korkeaa omavaraisuustasoa. (Hollo 2008, 8.)

ETL 6 §:n 1 momentin 5-kohdan mukaan elintarvikevalvonnalla tarkoitetaan elintarvikemääräyksiin liittyvää yleistä ohjausta ja neuvontaa sekä valvontatoimenpiteitä, joilla asianomainen viranomainen toteaa, että elintarvike, siitä annettavat tiedot, sen käsittelymenetelmät ja olosuhteet sekä elintarvikealan toimijan toiminta vastaavat elintarvikemääräyksiä. (Elintarvikelaki 23/2006.) Käsite elintarvikevalvonta jaetaan ennako- ja jälkivalvontaan. Ennakovalvonnassa on kyse elintarvikealan toimijan hankkimista luvista, hyväksynnöistä, ilmoituksista ja rekisteröinneistä. Jälkivalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten tarkastuksia elintarvikelaitoksiin, kirjanpidollisia tarkastuksia ja joskus ilmiannolla esiin tulleita tarkastuksia. (Hollo 2008, 91- 93.)

Suomessa elintarvikevalvonnan yleinen ohjauksen vastuu on Maa- ja metsätalousministeriöllä (Kuvio 5). Ministeriö antaa alalle yleistä ohjausta, seuraa muiden viranomaisten toimintaa sekä kehittää alan lainsäädäntöä. Maa- ja metsätalousministeriön alaisena elintarvikevalvonnan keskusviranomaisena Suomessa toimii Elintarviketurvallisuusvirasto, joka vastaa elintarvikevalvonnan suunnittelusta, ohjauksesta, kehittämisestä sekä varsinaisen valvonnan toteuttamisesta valtakunnallisesti. (Elintarvikelaki 23/2006.) Evira varmistaa tutkimuksillaan ja valvonnallaan elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun sekä kasvien ja eläinten terveyden (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Eviran esittely). Alueellista elintarvikevalvontaa suorittaa Aluehallintovirasto (AVI) ja päävalvonnan kohteena on kuntien järjestämä elintarvikevalvonta. Kuntien tehtävänä on muun muassa neuvoa elintarvikealan toimijoita ja kuluttajia. Edellä mainittujen valvontaa suorittavien viranomaisten lisäksi on olemassa erityisiä elintarvikevalvonnan viranomaisia kuten rajaeläinlääkärit, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Puolustusvoimat ja Tulli. (Hollo 2008, 340.)

Kuvio 5: Maa- ja metsätalousministeriö elintarvikevalvonnan ohjeistajana (Elintarviketurvallisuusvirasto 2010, yhteistyötahot).

Elintarviketurvallisuusvirasto itsessään on hyvin monitahoinen organisaatio. Virastolla on kolme erillistä osastoa valvonta-, tutkimus- ja laboratorio- sekä hallinto-osasto. Elintarviketurvallisuusviraston pääjohtaja ohjaa toimintakokonaisuuksia, joita ovat eläinten terveys ja hyvinvointi, elintarviketurvallisuus, kasvintuotannon edellytykset, kasvinterveys sekä tieteellinen tutkimus ja zoonosikeskus. Valvontaosasto jakautuu kahdeksaan eri elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuutta ja laatua, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvinterveyttä vastaaviin yksikköihin. Jokainen yksikkö jakautuu edelleen vielä pienempiin jaostoihin. Opinnäytetyön kannalta tärkein yksikkö on Raja- ja luomuvalvontayksikkö. Tämän yksikön vastuisiin kuuluu eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen, eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinakauppaan liittyvän ensisaapumisvalvonnan sekä luonnonmukaisen tuotannon ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden valvonnan johtaminen, kehittäminen ja ohjaaminen sekä tehtäväalueeseen kuuluvan valvonnan suorittaminen. Edellä mainittujen lisäksi yksikössä vastataan muun muassa tuotteiden takaisinvedosta sekä viennin kehittämisestä. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Organisaatio; Valvontaosasto.)

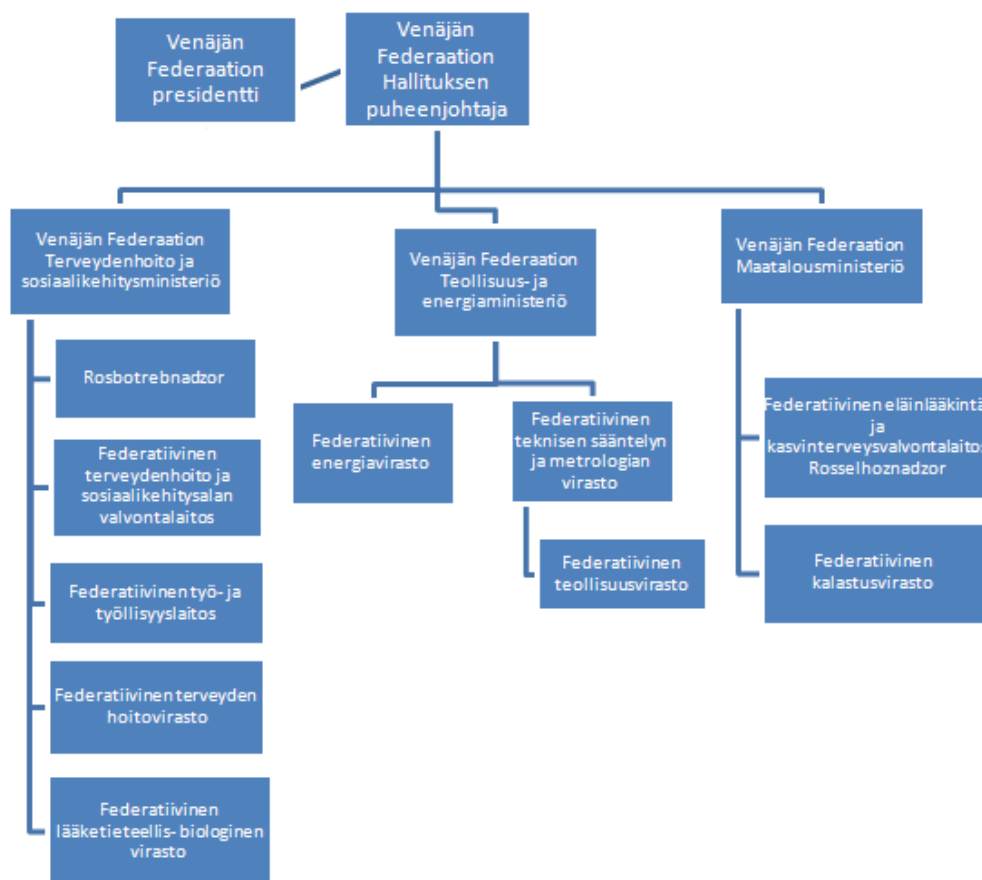
5.2 Venäjän viranomaisten elintarvikevalvonta

Nykyisen Venäjän federaation syntymisen myötä on myös Venäjällä alkanut aktiivinen elintarvikelainsäädännön uudistaminen (Logrén 2007). Venäjän elintarvikelainsäädäntö on hyvin monimutkainen ja laaja. Asiaa hankaloittaa myös se, että Venäjällä elintarvikelainsäädännön

määräyksiä antaa useampi viranomainen. Tärkeimmät elintarvikealaa säätelevät lait Venäjällä ovat laki elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta, laki kuluttajien oikeuksien suojelusta, laki väestön hygieenisepidemiologisesta hyvinvoinnista sekä laki teknisestä säätelystä. (Louhivaara 2007, 1-3.)

Laki elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta (No 29-FZ, päivitetty No 199-FZ) suoja kuluttajaa elintarvikkeiden aiheuttamilta terveyshaitoilta sekä estää lainvastaisten tuotteiden aiheuttamia taloudellisia tappioita. Laissa kielletään ihmisravinnoksi sopimattoman elintarvikkeen valmistus, maahantuonti ja -vientä, myynti sekä tarjoilu. Laki kuluttajien oikeuksien suojelusta (No 2003-1, päivitetty No 171-FZ) säätelee elintarvikkeen valmistajan, myyjän ja tuotteen kuluttajan välisiä suhteita sekä oikeuksia. Tässä laissa määritellään myös säädökset tuotteiden pakkausmerkinnöistä. (Louhivaara 2007, 1-2.) Laki väestön hygieenisepidemiologiasta hyvinvoinnista (No 52-FZ) turvaa väestön perustuslaillisia oikeuksia terveydensuojelussa ja terveellisessä elinympäristössä ja on ollut voimassa jo vuodesta 1999 lähtien muuttamattomana. Laki teknisestä säätelystä (No 184-FZ, päivitetty No 45-FZ) sisältää vaatimuksia elintarvikkeiden tuotanto- ja jakeluprosesseille. Laissa määritellään teknisten ohjesääntöjen ohella valtiolliset tarkastukset, sertifiointit sekä otetaan huomioon eri maiden välisten kauppasääntöjen parissa toimivan World Trade Organization (WTO) eli Maailman kauppajärjestön säädöksiä. (Louhivaara 2007, 1-2; World Trade Organization 2011.)

Venäjän elintarvikevalvonta muodostuu useista federatiivisista laitoksista, joista kuitenkin merkittävimpana pidetään Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysministeriön alaisista Rospotrebnadzoria. Tämä federatiivinen laitos valvoo kuluttajien oikeuksia ja ihmisten hyvinvointia. (Logrén 2007.) Rosbotrebnadzorin tehtäviin kuuluu myös elintarvikkeiden rajatarkastuksien suorittaminen sekä ensi kertaa Venäjälle tuotavien elintarvikkeiden rekisteröiminen. Näiden lisäksi Rosbotrebnadzor pitää kirjaa ruokamyrkytys-epidemiologioista. (Louhivaara 2007, 6.) Rospotrebnadzor jakautuu elintarviketeollisuutta, joukkoruokailulaitoksia sekä elintarvikemyymälöitä valvovaan osastoon ja laboratoriotutkimuksia tekevään hygienia-epidemiologiakeskukseen. (Logrén 2007.) Opinnäytetyön kannalta vielä tärkeämpi venäläistä elintarvikevalvontaa suorittava laitos on Rosselkhozadzor, joka on Venäjän Federaation Maatalousministeriön suora alainen (Kuvio 6) ja joka toimii elintarvikeviennin ja tuonnin lupia myöntävänä laitoksena. Rosselkhozadzorin alaisuuteen kuuluvan Vetnadzorin tehtävinä on toimia lähinnä eläinlääkinnällisenä rajavalvojana, mutta myös Federaation sisäisenä valvojana. (Logrén 2007.) Kaiken kaikkiaan Rosselkhozadzor koostuu 75 eri alueellisesta osastosta (Louhivaara 2007, 6).

Kuvio 6: Venäjän Federaation elintarvikevalvontaviranomaiset (Louhivaara 2007, 4).

Pietarissa toimiva Rosselhoznadzorin alainen eläinlääkintälaboratorio on ulkomaisten elintarviketuojien näkökulmasta tarkasteltuna yksi tärkeimmistä organisaatioista, joka vastaa koko Luoteis-Venäjän eläinperäisten tuotteiden vienti- ja tuontivalvonnasta (Logrén 2007). Venäjän viranomaisten tuonti- ja vientivalvonta pyrkii suojelemaan paikallista elintarviketeollisuutta, turvaamaan ihmisten henkiä, terveyttä ja kansallista turvallisuutta sekä ehkäisemään luonnonvarojen ehtymistä. Keinoina käytetään muun muassa erilaisia tuonti- ja vientirajoituksia ja kieltoja. Laatu Venäjällä valvotaan erilaisten standardien ja sertifikaattien avulla. (Karhapää-Puhakka 2007, 51.)

5.3 Tulliliiton vaikutukset Venäjän-vientiin

Venäjälle tuotteitaan vievät laitokset ovat kokeneet tai tulevat kokemaan vuoden 2012 alussa Venäjän, Kazakstanin ja Valko-Venäjän Tulliliiton aiheuttamia muutoksia. Mainitut maat alkoivat suunnitella yhteisen talousalueen perustamista jo vuoden 2007 aikana ja käytännön

toteutus alkoi vuonna 2009. Virallisesti Tulliliitto astui voimaan 6.7.2010 ja vuoden 2012 alusta lähtien Venäjälle tuotteitaan vievät yritykset ovat velvollisia noudattamaan Tulliliiton vaatimuksia. Vaikka Tulliliitto ei siis ole täysin uusi toimija, on monille yrityksille Tulliliitto ja sen aiheuttamat muutokset edelleen hyvin epäselviä. Käytännössä Tulliliitto perustuu vahvasti Venäjän aiempiin tullikäytäntöihin ja jäsenmaiden mukaan jopa 82 % Venäjän tuontitulleista säilyi muuttumattomina. Valko-Venäjälläkin tuontitulleista 75 % pysyi ennallaan, kun taas Kazakstanissa muutos on ollut selkeästi suurempi yli 50 % muutososuudella. (Lainela 2010.) Elintarvikkeita Venäjälle vievälle yritykselle Tulliliitto on aiheuttanut muutaman selkeän muutoksen: Pakollisesti sertifioitavien tuotteiden määrä on vähentynyt ja näistä tuotteista Tulliliitto on tehnyt listauksen. Pakollisten sertifioitavien tuotteiden listasta puuttuvat tuotteet noudattavat aivan normaalisti kansallisia sertifiointimääräyksiä. (Russia Forum 2011.) Lisäksi vienti- hyväksyntää Venäjältä hakevien elintarvikealan yritysten tulee huomioida vientilaitoshyväksyntäprosessin muutokset. Hyväksyntämenettely on aiempaa monimutkaisempi, sillä nyt laitoksen tulee saada hyväksyntä vientiin Venäjän viranomaisten lisäksi myös Tulliliitolta. Tämä taas saattaa pitkittää koko vientitoiminnan aloittamisprosessia. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille.)

Prosessin jälkeen varsinainen tullaustoiminta sujuu uusien määräysten vuoksi nopeammin Tulliliiton jäsenmaiden kanssa ja määräysten mukaan tuotteiden tarkastus ja luovuttaminen tuojalle saa kestää enintään kaksi työpäivää. Koska Tulliliitto yhtenäistää jäsenmaiden kauppapolitiikkaa ja asettaa jäsenmaat tasavertaiseen asemaan keskenään, ovat muutamat valtiot ilmaisseet halunsa liittyä tähän Venäjän, Kazakstanin ja Valko-Venäjän Tulliliittoon. Kirgisia on jo hyväksynyt suunnitelman Tulliliittoon liittymisestä ja muista maista esimerkiksi Tadzikistan ja Ukraina ovat käyneet keskusteluja yhteiseen liittoon liittymisestä. (BBC 2010, Belarus joins Russia and Kazakhstan customs union; RIA Novosti 2011, Kyrgyzstan to join customs union.)

6 Omavalvontasuunnitelma keskeisenä elintarviketurvallisuuden takaajana

Suomessa elintarvikkeiden käsittelyketjuun osallistuvilta laitoksilta vaaditaan kansallisen elintarvikelain mukaista toimintaa. Ketjuun kuuluvia toimijoita ovat kaikki valmistus-, kauppa-, tuonti-, vienti-, pakkaus-, varastointi-, tarjoilu- ja kuljetuslaitokset. Elintarvikelain mukainen vaatimus omavalvonnasta koskee kaikkia näitä ketjuun kuuluvia yrityksiä ja muita toimijoita. (Laukkanen 2009, 38.) Omavalvontasuunnitelma koostuu järjestelmästä, jolla laitos osoittaa kirjallisesti käsiteltävien tuotteiden olevan turvallisia. Toiminnalla varmistetaan, että toimija täyttää elintarvikemääräysten mukaiset vaatimukset. (Hollo 2008, 114.) Tuotteiden säädösten mukaisuuden varmistamiseksi yrityksestä on löydettävä riittävästi tietotaitoa ja kokemusta omavalvonnan suunnittelun tueksi (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, omavalvonta). Elintar-

vikelain 19§ (2006/23) mukaan elintarvikealan toimijalla on oltava oikeat ja riittävät tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Lisäksi toimijan on tunnettava elintarvikkeeseen ja sen käsittelyyn liittyvät terveysvaarat sekä elintarviketurvallisuuden mukaisten vaatimusten kannalta kriittiset kohdat toiminnassaan.

Elintarvikealan toimijalta vaadittavan kirjallisen omavalvontasuunnitelman tulee sisältää tiedot järjestelyistä, suunnitelmista, työohjeista, seurantaohjeista ja erityisesti sen tulee sisältää oman toiminnan kannalta kriittisimmät kohdat sekä niihin liittyvien riskien hallinta. (Laukkanen 2009, 38.) Nämä kuuluvat hygienian tukijärjestelmään, joka on Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran mukaan omavalvonnan keskeisin osa (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, omavalvontasuunnitelma). Yrityksen oman tuotteen aiheuttama terveysvaara kuluttajalle on esimerkiksi kriittinen kohta ja siksi hallintatoimet, kuten tuotteen poistaminen markkinoilta on suunniteltava etukäteen. Lisäksi omavalvontasuunnitelmaan tulee sisällyttää tiedot lähteistä ja saapuneista tuotteista, tarkoista lämpötilarajoista valmistus- ja säilytysympäristöissä, hygieniohjeista, terveydenhoidosta, siivoustoimenpiteistä, jätehuollosta sekä toiminnasta tuholais- tai ruokamyrkytyspäilyn aikana. (Laukkanen 2009, 38.) Omavalvontasuunnitelman hyväksymisen suorittaa valvontaviranomainen, yleensä terveystarkastaja, joka on tehnyt myös päätöksen elintarvikehuoneiston hyväksymisestä (Hollo 2008, 115; Laukkanen 2009, 38). Tarkastaja voi auttaa laitosta suunnitelman laatimisessa ja hän tekee tarkastuskäyntejä omavalvonnan toteuttamisen seuraamiseksi (Laukkanen 2009, 39).

Yrityksessä työntekijän perehdytys omavalvontajärjestelmään sekä sen toteutukseen on työnantajan vastuulla. Omavalvontajärjestelmään kuuluu tukijärjestelmän lisäksi henkilökunnan koulutus hygieni- ja omavalvontakäytäntöihin sekä HACCP-järjestelmä, johon omavalvonta vahvasti perustuu. HACCP koostuu sanoista Hazard Analysis and Critical Control Points, joka tarkoittaa vaarojen selvitystä sekä kriittisten hallintapisteiden määrittämiseen pohjautuvaa tekniikkaa. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011.) ”HACCP-menettelyllä etsitään toiminnasta sellaiset kohdat, joihin sisältyy terveysriski, ja valitaan näistä kriittiset hallintapisteet. Nämä ovat sellaisia työ- tai käsittelyvaiheita, joissa riski voidaan todeta ja sen eteneminen pysäytetään, joihin hallinta voidaan kohdistaa ja jotka ovat oleellisen tärkeitä elintarviketurvallisuutta uhkaavan vaaran estämiseksi, poistamiseksi tai vähentämiseksi hyväksyttävälle tasolle”. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, HACCP-järjestelmä.) Eli elintarviketurvallisuuden kannalta merkittäviä vaaroja hallitaan HACCP-ohjelman mukaisten periaatteiden pohjalta laadittujen asiakirjojen avulla tietyssä elintarvikeketjun osassa (Elintarviketurvallisuusvirasto 2010, elintarvikevalvonnan sanasto - ohje valvontakohteisiin ja valvontatietoihin liittyvien termien käytöstä).

7 Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen kala-alan varastolaitokselle

Opinnäytetyön projektityönä selvitettiin vaatimuksia, jotka täyttämällä toimeksiantaja saisi vientilaitoshyväksynnän Venäjälle. Projekti aloitettiin elokuussa 2011 ja saatettiin loppuun tammikuussa 2012. Syksy ja talvi olivat hyvin nopeatempoista muutoksen aikaa johtuen voimaan tulleista uusista Tulliliiton vaatimuksista. Vuoden vaihteen 2011- 2012 jälkeen Venäjän-Valko-Venäjän ja Kazakstanin solmimasta Tulliliitosta tulee virallisen hyväksynnän yrityksille myöntävä taho ja vientilaitoshyväksyntäprosessin vaiheet suomalaisen elintarvikealan yrityksen kannalta monimutkaistuvat. Tässä luvussa käydään läpi koko se prosessi, jonka opinnäytetyön toimeksiantaja varastolaitoksena kävi saadakseen vientilaitoshyväksynnän Venäjälle. Luku alkaa selostuksella projektin toteutumisesta ja vientilaitoshyväksynnästä yleisesti. Tämän jälkeen käydään läpi itse prosessi aloituksesta lopetukseen. Tarpeen oli myös selvittää lyhyesti koko Venäjän-viennin omavalvonnan taustalla olevia sopimuksia, lainsäädännön kohtia sekä ohjeistuksia. Näitä käydään läpi luvussa 7.3. Lopuksi opinnäytetyön projektiosuudessa käydään Elintarviketurvallisuusviraston ohjeiden mukaisesti läpi Venäjän-viennin omavalvonnan vähimmäissisältö kala-alan varastolaitokselta. Vaikka vientilaitoshyväksyntää haettiin toimeksiantajan osalta varastolaitoksena, Elintarviketurvallisuusvirasto on ohjeistanut varastolaitoksia perehtymään myös viennin kohteena olevien tuotteiden vaatimuksiin, vaikka tuotteen valmistanut prosessilaitos näytteidenotosta vastaakin. Varastolaitoksen on oltava tietoinen välittämiensä tuotteita koskevista sopimuksista, lainsäädännön kohdista sekä ohjeistuksista, jotka Venäjä sekä Tulliliitto ovat niille asettaneet.

Omavalvonnan laatiminen oli monivaiheinen prosessi. Projektin aluksi ei ollut olemassa vain varastolaitoksia koskevaa ohjeistusta, jolloin toimeksiantajan kanssa lähdettiin liikkeelle kala-alan laitoksille laadituista ohjeista. Ohjeet oli kuitenkin suunnattu prosessilaitosten käyttöä varten ja niitä jouduttiin pitkälti soveltamaan varastolaitokselle sopiviksi. Silloinen ohje sisälsi myös vaatimuksen näytteenottosuunnitelman laatimisesta. Marraskuussa 2011 ohjeistus uudistui ja uudistunut versio sisälsi erilliset varastolaitoksia koskevat ohjeistukset, jotka olivat paikoitellen suppeammat kuin prosessilaitoksen. Näytteenottosuunnitelmaa ei uudistuneen ohjeen mukaan varastolaitoksen tarvitse tehdä. Tämän vuoksi opinnäytetyössä käsitellään vain lyhyesti vaatimuksia näytteenottosuunnitelmasta, jotta kokonaiskuva myös kala-alan prosessilaitoksille suunnatuista vaatimuksista selkiytyisi. Muutoin Venäjän-viennin omavalvonnan sisältöä käsitellään seuraavasti: Venäjän-viennin omavalvonnan kuvaus ja vientiin liittyvät asiakirjat, eläinlääkärintodistukset, raaka-aineiden sekä tuotteiden hankinta ja erillään pito ja asiakirjojen säilytys. Projektiosuuden lopuksi käsitellään huomioita prosessista, mitä laitoksen kannattaa ottaa huomioon ja mihin mahdollisissa tarkastuksissa tarkastajat saattavat kiinnittää huomiota.

7.1 Venäjän vientilaitokseksi hyväksyminen

Kuten aiemmin on mainittu, jokainen elintarvikealan yritys tarvitsee vientilaitoshyväksynnän ennen Venäjän viennin aloittamista Venäjälle. Yritykset hakevat vientilaitoshyväksyntää Suomen Elintarviketurvallisuusvirastolta. Hyväksynnän hakeminen on opinnäytetyön teoriaosuudessa ilmennyttä ennakoivalvontaa, joka käsittää muun muassa lupien hankinnan ja erilaiset hyväksymiset. Tällä prosessilla Venäjän viranomaisen (Rosselhoznadzor) saa vakuutuksen Suomen elintarvikevalvontaviranomaisilta, että yritys täyttää sekä Venäjän että Tulliliiton asettamat vientivaatimukset, niin hygienian, näytteidenoton, asiakirjojen säilytyksen ja laatimisen, kuin kaiken muun toiminnan kannalta. Tällä toimintatavalla suojellaan Venäjän omaa elintarviketeollisuutta ja taataan venäläisille kansallista turvallisuutta, jotka mainittiin keskeisimpinä elintarvikevalvonnan tavoitteina Venäjällä. On myös tärkeää, että yrityksen Venäjän-viennin vastuuhenkilöt tutustuvat elintarviketurvallisuusviraston listaamiin asiakirjoihin, kuten erilaisiin EU:n ja Venäjän välisiin sopimuksiin. Lista kattaa myös oleelliset Venäjän viranomaisen laatimat hygieniasäädökset, normit sekä Tulliliiton asettamat vaatimukset. Joiltakin osin Venäjän vaatimukset ovat edelleen voimassa, mutta joiltain osin on toimittava Tulliliiton asettamien vaatimusten mukaan.

Tällä hetkellä Venäjän vientilaitoshyväksynnän on saanut 27 kala-alan yritystä (Rosselkhoznadzor 2011, Enterprises licensed to export products to the Russian Federation). Kun tarkastellaan koko elintarvikealaa, suomalaisia hyväksytyjä yrityksiä oli syyskuussa 2011 yhteensä 167 kappaletta. Rosselkhoznadzor tekee vientilaitoshyväksytyihin laitoksiin tarkastuksia ja vuosina 2008 ja 2010 se tarkasti 50 hyväksymäänsä laitosta. Näistä osalle laitoksista asetettiin vientirajoitus, eli vientiä rajoitettiin ja Elintarviketurvallisuusvirastolle lähetettiin selvityspyynnö. Elintarviketurvallisuusvirasto on asettanut vientikiellon neljälle hyväksytylle laitokselle, koska laitokset eivät ole pystyneet osoittamaan täyttävänsä vaadittuja kriteereitä eikä toiminnassa ole otettu kaikkia Tulliliiton vaatimuksia huomioon. (Siponen 2011.) Suomen viranomaistarkastuksista vastaa Elintarviketurvallisuusviraston Raja- ja luomuvalvontayksikkö, mutta Elintarviketurvallisuusviraston pyynnöstä tarkastuksia tekee myös kunnan elintarvikevalvontaviranomainen (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan yrityksiltä).

7.2 Toimenpiteet ja prosessi

Vientilaitoshyväksyntäprosessi alkoi elintarvikeyrityksen kirjallisella anomuksella Elintarviketurvallisuusvirastolle, jonka myös opinnäytetyön toimeksiantajayritys lähetti heti projektin aluksi. Tällä vapaamuotoisella ilmoituksella yrityksen oli tarkoitus ilmaista halunsa aloittaa vienti Venäjälle. Lomake lähetettiin Elintarviketurvallisuusviraston Tuonti- ja markkinavalvon-

tayksikköön sähköpostitse. Lisäksi täytettiin Elintarviketurvallisuusviraston Internet-sivustolta saatavilla oleva *Venäjän vientiin hyväksyntää hakevan laitoksen tietojen ilmoituslomake*, joka toimitettiin myös sähköpostitse. Tällä ilmoituslomakkeella selvitettiin tietoja hyväksyntää hakevasta yrityksestä, tulevasta venäläisestä asiakkaasta sekä viennin laajuudesta.

Esitietoilmoitusten jälkeen aloitettiin tutustuminen Venäjän Federaation vaatimuksiin, Elintarviketurvallisuusviraston listaamiin asiakirjoihin sekä Venäjän-viennin omavalvonnan laadintaohjeisiin. Elintarviketurvallisuusviraston laatima lista Venäjän Federaation laeista sekä säädöksistä käytiin läpi ja sisältöä suomennettiin sekä itsenäisesti että muiden lähteiden avulla, niin että kokonaiskuva eri vaatimuksista selkiytyi. Tärkeimmät aineistot löytyivät käännettyinä englanniksi, eikä Venäjän kaupassa muutoin olennaisen tärkeäksi luokiteltua venäjän kielen taitoa vaadittu. Tietoa vientilaitoshyväksyntäprosessista kerättiin pääosin Elintarviketurvallisuusviraston Internet-sivustolta. Lisäksi työ vaati laajemman näkökulman saamiseksi tutustumista myös muihin aiheita käsitteleviin julkaisuihin. Pelkästään vientilaitoshyväksyntää käsitteleviä julkaisuja ei ollut saatavilla, joten aineisto oli kerättävä useista eri lähteistä. Alan tutkimukset käsitelivät useimmiten vain rajanylityksen toimenpiteitä, yrityksen perustamista Venäjälle tai markkinatutkimusta Venäjällä. Tiedonhankinnan jälkeen heräsi lukuisia kysymyksiä koskien hyväksyntäprosessia, jonka vuoksi pyydettiin haastatteluja Elintarviketurvallisuusvirastolta, Maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolta sekä paikalliselta elintarvikelaitoksia valvovalta eläinlääkäriltä. Haastatteluja ei ollut mahdollista saada, mutta esimerkiksi Elintarviketurvallisuusvirasto kommentoi sekä antaa ohjeita yrityksille Venäjän-viennin omavalvonnan laadintaan. Elintarviketurvallisuusvirasto ei ota kantaa opinnäytetöihin.

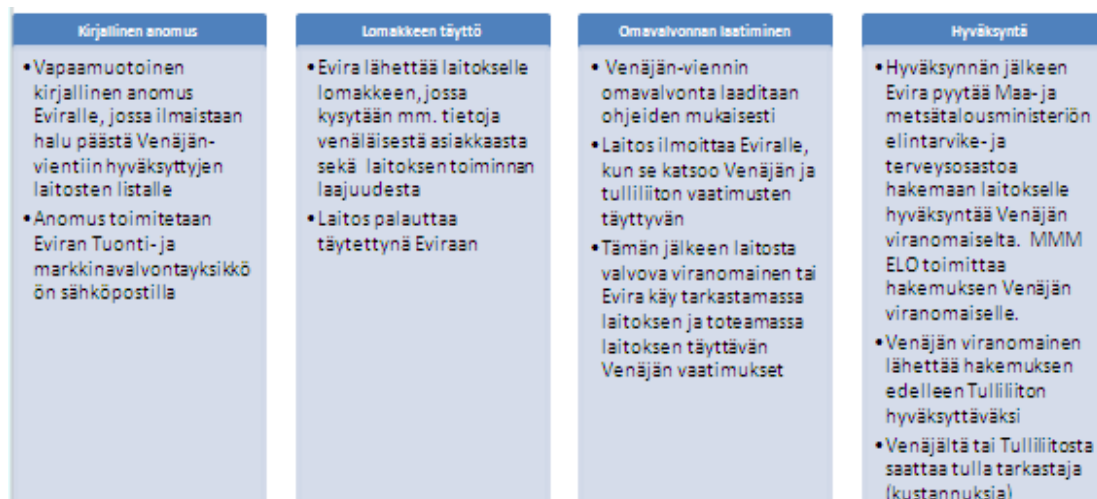
Venäjän-viennin omavalvonnan laatiminen aloitettiin omien tulkintojen mukaisesti yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Elintarviketurvallisuusvirastoa päätettiin kuitenkin lähestyä ohjeita tarkentavin kysymyksin sähköpostitse. Ohjeiden tulkintaan kaivattiin edelleen tarkennusta, koska kaikkia kala-alan prosessilaitoksia koskevia ohjeistuksia ei voitu soveltaa yrityksen toimintaan varastolaitoksena.

Kun taustatyö oli tehty, aloitettiin Venäjän-viennin omavalvonta-dokumentin laadinta. Elintarviketurvallisuusvirasto ohjeistaa, että Venäjän-viennin omavalvontaa selvittävä osio voi olla sisällytettyinä nykyiseen omavalvontasuunnitelmaan, mutta suosittelee kokonaan erillisen Venäjä-osion laatimista, jotta mahdolliset tarkastuskäynnit Venäjän viranomaisten toimesta sujuisivat mahdollisimman hyvin. Tässä opinnäytetyön projektissa Venäjän-viennin omavalvonta liitettiin nykyisen omavalvontasuunnitelman jatkoksi samaan dokumenttiin, mutta tarvittaessa ohjelma on irrotettavissa erilliseksi osaksi. Kun yritys katsoi täyttäneensä sekä Venäjän viranomaisten että Tulliliiton vaatimukset ja Venäjän-viennin omavalvonta oli saatu laadituksi lokakuun lopulla, ilmoitettiin asiasta Elintarviketurvallisuusvirastolle (Kuvio 7).

Vastaus lähetettyyn Venäjän-viennin omavalvontaan saatiin marraskuun puolivälissä, jolloin Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisi uudet ohjeistukset koskien Venäjän vientilaitokseksi hyväksymistä. Näihin uudistuneisiin ohjeisiin oli sisällytetty projektiosuuden alussa mainittu varastolaitoksia koskeva ohjeistus, joka samalla kumosi aiemman vaatimuksen näytteenotto-suunnitelman laatimisesta koskien varastolaitoksia. Ohjeisiin oli myös lisätty linkit Tulliliiton vaatimuksiin ja näin ollen voitiin katsoa, että siirtymäaika Tulliliiton säädösten noudattamiseen oli alkanut. Uudet ohjeistukset käytiin läpi ja tarvittavat muutokset tehtiin jo laadittuun Venäjän-viennin omavalvontaan. Laadittu työ lähetettiin jälleen Elintarviketurvallisuusvirastoon.

Elintarviketurvallisuusviraston vastausta odotettiin noin kaksi kuukautta tammikuun puoliväliin, jolloin virasto lähetti lukuisten yhteydenottopyyntöjen jälkeen kommentein varustetun sähköpostiviestin takaisin. Tarkennusta vaadittiin muun muassa eläinlääkintötodistuksista kertovaan kohtaan, pre-export -todistusten käyttöön sekä tuotteiden erillään pidon selvitykseen. Kommenteissa kaivattiin myös tarkennusta tuotteiden alkuperään, mitä tuotteita Venäjälle viedään ja mistä ne ovat peräisin. Vaadittavat korjaukset ja täydennykset tehtiin ja dokumentti lähetettiin jälleen Elintarviketurvallisuusvirastoon. Tällä kertaa toimeksiantaja pyysi Elintarviketurvallisuusvirastoa tarkastamaan laitoksen. Opinnäytetyössä ei käsitellä tarkastuksessa ilmenneitä seikkoja, vaan projekti päätettiin ennen tarkastusta.

Jos tarkastuksen jälkeen Elintarviketurvallisuusvirasto katsoo edelleen case-yrityksen täyttävän vaaditut ehdot, pyytää Elintarviketurvallisuusvirasto Maa- ja Metsätalousministeriötä hakemaan vientilaitoshyväksyntää Venäjän viranomaisilta. Maa- ja Metsätalousministeriö ilmoittaa hyväksyntää hakevasta laitoksesta Venäjän viranomaisille, jotka tapauksesta riippuen tulevat tarkastamaan hyväksyntää hakevan laitoksen ja lähettävät hakemuksen edelleen Tulliliiton hyväksyttäväksi. Tarkastajia saattaa tulla myös Tulliliiton puolesta ja Elintarviketurvallisuusvirasto muistuttaa, että näistä saattaa koitua yritykselle kustannuksia.

Kuvio 7: Vientilaitoshyväksyntäprosessi

(Elintarviketurvallisuusvirasto 2010, Venäjän vientilaitokseksi hyväksyminen).

7.3 Venäjän-viennin oma valvontaan sovellettavat sopimukset ja lainsäädäntö

Venäjän ja EU:n välisten sopimusten sekä Venäjän että Tulliliiton säädösten kirjo on laaja. Selvitystyön laajuutta lisäsi se, että Tulliliiton perustamisen jälkeen on Venäjälle tuotteitaan vievän yrityksen noudatettava osaksi vanhoja Venäjän vaatimuksia ja osaksi uusia Tulliliiton vaatimuksia. Ulkomaisille tuojille asetetulla lainsäädännöllä Venäjä pyrkii turvaamaan oman väestön terveyden. Toisaalta taas oman tuotantotalouden turvaaminen ja mahdollisuus rajoittaa ulkomaisten tuojien toimintaa, ovat myös tärkeitä näkökulmia sopimuksia ja lainsäädäntöä laadittaessa. Venäjän ja EU:n välillä solmittujen sopimusten tausta juontuu myös osittain tilanteista, joissa Venäjä on uhannut kieltää tuonnin EU:n alueelta tai yrittänyt painostaa yksittäisiä jäsenmaita. (Kontio 2010). Sopimuksissa EU sitoutuu noudattamaan Venäjän lainsäädäntöä jäsenmaiden viedessä tuotteitaan Venäjälle.

Venäjän-viennin oma valvonnassa on otettava huomioon kaikki vietäviä tuotteita koskevat sopimukset, lainsäädännön kohdat sekä ohjeet. Näistä useimmat on oltava tulostettuina vienti-hyväksyntää hakevan laitoksen arkistossa. Toimintaohjeet tulee myös osoittaa sille henkilökunnalle, joka toimii Venäjälle vietävien tuotteiden parissa. Sovellettavia sopimuksia kalalan laitoksille ovat EU:n ja Venäjän välinen vientiehtosopimus (September Memorandum 2.9.2004 liitteinen), EU:n ja Venäjän välinen Memorandum aluejaosta eläintautitapauksissa (4.4.2006) sekä kalastustuotteiden vientiä koskeva kahdenvälinen sopimus (18.12.2008). EU:n ja Venäjän välinen vientiehtosopimus koskee lähinnä Venäjälle vietäviä eläinperäisiä tuotteita ja niiden kuljetusta. Sopimuksessa EU sitoutuu Venäjän vaatimukseen ja täten EU-maiden välil-

lä on käytettävä myös pre-export-todistuksia, jotka vientieräkohtaisesti todistavat tuotteiden täyttävän vaaditut vientiehdot. Sopimuksen liitteet sisältävät lisäyksiä, kuten Bulgariaa ja Romaniaa koskevia lisämääräyksiä. Bilateraaliosopimus eli EU:n ja Venäjän välinen vientiehtosopimus käsittelee vesien biologisten luonnonvarojen ja niistä valmistettujen kalastustuotteiden sekä niistä saatujen raakavalmisteiden ja jalosteiden vientiä. Tässä sopimuksessa sovittiin myös ehdosta, jossa jokaisen Venäjälle vietävän erän tulee olla peräisin Rosselhoznadzorin hyväksymästä laitoksesta ja ne on kuljettava suoraan hyväksytystä laitoksesta Venäjälle. Sopimuksessa selvitetään myös periaatteet, joiden vuoksi vientirajoitus voidaan asettaa ja kuinka Rosselhoznadzor tekee tarkastuksia vientilaitoshyväksytyihin laitoksiin. Bilateraaliosopimus kattaa kohdan, jossa kerrotaan uusien laitosten hyväksymisestä. (Kontio 2010.)

Lakeja, joita Venäjälle vievän elintarvikeyrityksen on noudatettava, ovat Venäjän Federaation laki elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta, hygienia säännöt ja normit (SanPin) sekä Venäjän talousvesinormit. SanPin:stä on löydettävissä luvut koskien kalaa ja kalastustuotteita. Talousvesinormien noudattamisesta Elintarviketurvallisuusvirasto antoi marraskuussa 2011 uuden ohjeistuksen, jonka mukaan riittää, että suomalainen elintarvikelaitos noudattaa omassa kunnassaan vaadittuja säännöksiä ja ottaa niiden mukaisia näytteitä käyttämästään vedestä ja jäädästä. Edellä mainittujen lisäksi on tutustuttava Elintarviketurvallisuusviraston laatimiin ohjeistuksiin, joita ovat Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille, ohje terveystodistusten myöntämisestä sekä eläinlääkärintodistusten täyttöohje. Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille julkaistiin marraskuussa 2011 ja ohje kattaa Elintarviketurvallisuusviraston hyvin tarkat tulkinnat voimaan tulevan Tulliliiton vaatimuksista. Ohjetta on kuitenkin jokaisen laitoksen noudatettava omalla vastuullaan. Se antaa laitoksille vähimmäisvaatimukset Venäjän-viennin omavalvonnan laatimiseen ja on opinnäytetyöntekijöiden mielestä ensimmäinen askel, josta aloittaa asiaan perehtyminen. Ohjeet terveystodistusten myöntämisestä ja eläinlääkärintodistusten täytöstä on suunnattu lähinnä niitä myöntäville tahoille, mutta ne hyödyttävät myös laitoksia.

Tulliliiton vaatimuksista kala-alan laitoksen tulee perehtyä Tulliliiton hygieenis-epidemiologisiin vaatimuksiin. Näitä ovat Safety requirements and nutritional value of food products ja taulukot; Fish, non-fish objects of trade and foods produced from them (ready to be used products). Samasta dokumentista on myös tutustuttava kaikkia elintarvikkeita koskeviin osioihin, joita ovat: 1. Area of applicaton - 1.6 Requirements for storage and transportation sekä Annex 3: Permissible levels of radionuclides of Cesium-137 and strontium-90. Lisäksi saman dokumentin kaikkia elintarvikkeita koskevia kohtia ovat: luku 9; muut tuotteet sekä luvut 12-18 Lastenruokiin ja niiden raaka-aineisiin liittyviä vaatimuksia. Vain kalastustuotteita koskee liite 2, Parasitological safety. Hygieenis-epidemiologisten vaatimusten lisäksi ohjeistetaan tutustumaan Tulliliiton eläinlääkintä- ja hygieniavaatimuksiin, mutta 41 sivun asiakirjasta huomioon tulee ottaa vain sivu 2 General provisions, kappale 39 ja kappale 29. Genral pro-

visions ja kappale 39 koskevat yleisesti lähes kaikkia elintarvikealan laitoksia, mutta kappale 29 on tarkoitettu vain kalaa ja kalastustuotteita vieville. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011, Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille.)

7.4 Venäjän-viennin omavalvonnan rungon rakentaminen

Elintarviketurvallisuusviraston laatimassa Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille -ohjeistuksessa selvitetään, mikä on kirjallisen omavalvontadokumentin vaadittu vähimmäissisältö. Omavalvonnan laatiminen aloitettiin listaamalla jokainen vaadittu asiakohta word-dokumenttiin sisällysluettelomaisesti (Kuva 1). Tämän jälkeen jokaisen otsikon alle kirjoitettiin toimeksiantajalle sopiva Venäjän sekä Tulliliiton vaatimuksia vastaava toimintatapa kussakin kohdassa. Seuraavassa kuvassa on esitetty toimeksiantajayrityksen Venäjän-viennin omavalvonnan sisällysluettelo.

Venäjän-viennin omavalvonta

31.1.2012

Yritys X

Sisällys

1	Venäjän-viennin omavalvonnan kuvaus.....	1
1.1	Vastuuhenkilöt	2
1.2	Viittaukset sovellettaviin sopimuksiin	2
1.3	Venäjän-viennin omavalvonnan seuraaminen ja kirjanpito	4
2	Eläinlääkintötodistukset ja pre-export - todistukset.....	4
2.1	Käytetyt ja mitätöidyt eläinlääkintötodistukset.....	5
2.2	Pre-export todistukset ja kolmannesta maasta saadut eläinlääkintötodistukset.....	5
3	Tuotteiden hankinta.....	5
4	Tuotteiden erilläänpito	6
5	Asiakirjojen säilytys.....	6

Kuva 1: Venäjän-viennin omavalvonnan sisällysluettelo.

7.4.1 Venäjän-viennin omavalvonnan kuvaus ja vientiin liittyvät asiakirjat

Kirjallisen tuotoksen laatiminen aloitettiin Venäjän-viennin omavalvonnan kuvaamisella. Tässä tarkoituksena oli kuvata omavalvonnan tarkoitus, miksi se laaditaan ja mitkä sen tavoitteet ovat. Tavoitehan yksiselitteisesti oli osoittaa, että laitos sekä tuotteet täyttävät sekä Venäjän että Tulliliiton vaatimukset. Kuvauksen yhteydessä selvitettiin vastuuhenkilöt, jotka vastaavat

yrityksessä Venäjän-viennistä sekä sen omavalvonnasta. Toimeksiantajayrityksen tapauksessa vastuuhenkilöt ovat kirjattuna yrityksen jo olemassa olevassa omavalvontasuunnitelmassa, jolloin päädyttiin vain viittaamaan kyseiseen dokumenttiin. Omavalvonnan kuvauksen tuli sisältää myös selvitys noudattamisen seuraamisesta sekä siitä, miten omavalvonnan seuraamisesta pidetään kirjaa. Tähän ei ollut minkäänlaista suositusta, jolloin päädyttiin ratkaisuun, että tätä Venäjän omavalvontaa seurataan samoin kuin laitoksen nykyistä omavalvontasuunnitelmaa.

Vientiin liittyvillä asiakirjoilla tarkoitetaan ohjeistuksia, Venäjän sekä EU:n välisiä sopimuksia, eri lainsäädännön kohtia sekä muita Tulliliiton vaatimuksia. Nämä Elintarviketurvallisuusvirasto on lajitellut luetteloiksi niin, että jokaista alaa (kala, liha ja maito) varten on löydettävissä oma listansa vientiin liittyvistä asiakirjoista, joihin tulee perehtyä. Nämä listat ovat 1 A (kalalan laitoksille), 1 B (liha-alan laitoksille) sekä 1 C (maitoalan laitoksille). Vaikka tuotteita varastoidaan valmistamisen sijaan, tulee varastoivan laitoksen kuitenkin tutustua myös valmistaville laitoksille suunnattuihin ohjeisiin esimerkiksi näytteenottosuunnitelmasta ja näin olla tietoinen, millaisia näytteitä tuotteista tulee missäkin tapauksessa ottaa. Kalaa varastoivan laitoksen tulee siis olla tietoinen, mitä vaatimuksia Venäjän Federaatiolla on tuotteen valmistamista laitosta kohtaan. Tähän omavalvonnan kuvausosaan voidaan myös jatkossa lisätä esimerkiksi henkilökunnan sisäisiä toimintaohjeita koskien Venäjän-vientiä.

7.4.2 Monitorointiohjelma eli näytteenottosuunnitelma

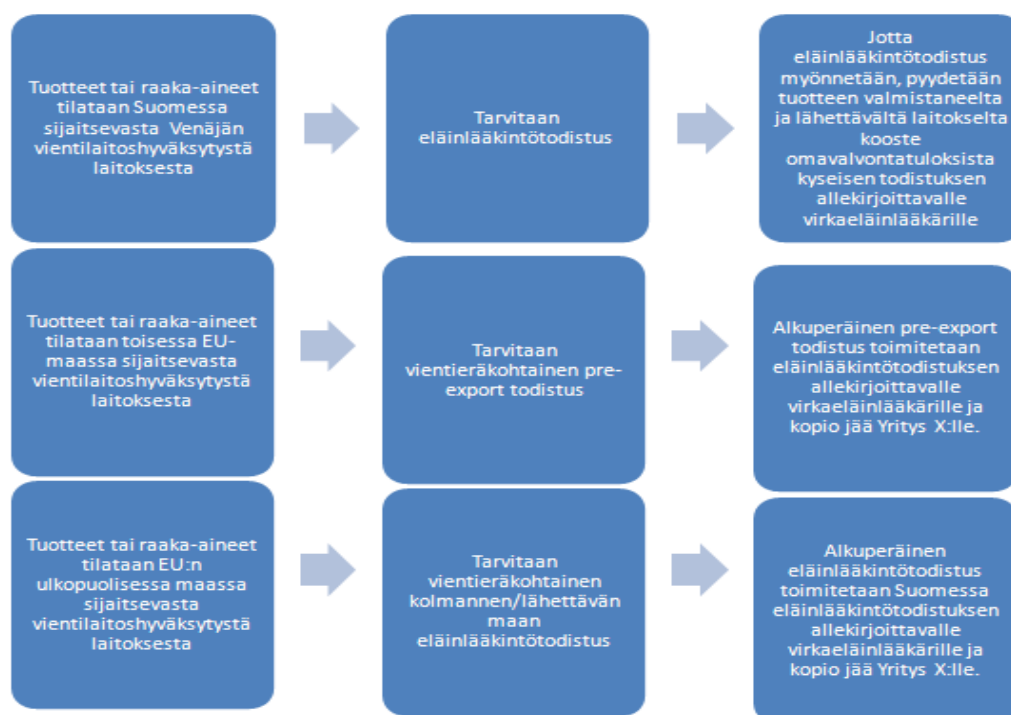
Ennen Elintarviketurvallisuusviraston marraskuussa 2011 julkaisemia uusia ohjeistuksia koko tätä Venäjän-viennin omavalvontaa kutsuttiin käsitteellä monitorointiohjelma. Nyt päivitetysversiossa käsitteellä tarkoitetaan omavalvonnan näytteenottosuunnitelmaa. Näytteenottosuunnitelmaa ei toimeksiantajayritykseltä vaadittu, sillä kyseessä on varastolaitos. Jos tuotteita valmistettaisiin toimeksiantajan tiloissa, tämä omavalvonnan kohta olisi ollut olennaisin osa hyväksyntää. Näytteenottosuunnitelmalla pyritään jälleen siis osoittamaan, että laitoksessa huomioidaan Venäjän sekä Tulliliiton vaatimukset. Suunnitelmassa on tarkoitus esittää laitokselta vaaditut mikrobiologiset, kemialliset sekä radiologiset tutkimukset. Näytteitä otetaan Elintarviketurvallisuusviraston tulkintojen mukaan käytetyistä raaka-aineista, vedestä sekä valmiista tuotteista. Veden näytteenotossa riittää, että laitos saa laajat tutkimustulokset määräajoin käyttöönsä käyttämästään kunnan vedestä, eikä erillisiä näytteitä tarvitse ottaa.

Monitorointiohjelman tulisi sisältää lista tuotteista, joita Venäjälle aiotaan viedä sekä niissä käytetyistä raaka-aineista, tehtävistä tutkimuksista, toteutuneista arvoista ja tuloksista. Lisäksi ohjelman tulee sisältää suunnitelma siitä, miten laitos toimii, jos tutkimustuloksessa huomataan jokin poikkeavuus tai asetetun raja-arvon ylitys. Tuloksia verrataan joko Venäjän tai Tulliliiton asettamiin arvoihin. Tärkeää on myös, että jokainen otettu näyte voidaan jäljit-

tää tiettyyn tuotteeseen tai tuote-erään. Tässä mainitaan aina myös tutkimuksen tehnyt laboratorio, jonka on oltava joko Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä tai niin kutsuttu akkreditoitu, jos kyseessä on ulkomainen tutkimuslaboratorio. Muita monitorointiohjelman edellyttämiä kohtia ovat selvitys alhaisten havaintorajojen käytöstä laboratorioissa sekä kuinka usein tuloskoostetta päivitetään.

7.4.3 Eläinlääkintötodistukset

Eläinlääkintötodistuksia, kolmannen maan eläinlääkintötodistuksia sekä pre-export -todistuksia käytetään elävien eläinten sekä niistä saatavien tuotteiden tai raaka-aineiden siirryessä maasta toiseen tai laitoksesta toiseen. Kolmannen maan eläinlääkintötodistuksella tarkoitetaan EU:n ulkopuolelta tilatun tuotteen mukana saapunutta todistusta siitä, että tuote täyttää vaaditut vaatimukset. Pre-export -todistusta käytetään EU-maiden välisessä kaupassa. Eri todistusten käytön selkiyttämistä varten laadittiin kaavio, joka oli Elintarviketurvallisuusviraston mukaan hyvä esitystapa (Kuvio 8).

Kuvio 8: Eläinlääkintötodistusten ja pre-export-todistusten käyttäminen.

Todistukset ovat vientieräkohtaisia. Toimeksiantaja ei ollut aiemmin käyttänyt eläinlääkintötodistuksia. Todistusten myötä Venäjän viranomaiset vakuuttuvat tuotteen turvallisuudesta sekä siitä, että vaaditut vientiehdot ovat täyttyneet. Elintarviketurvallisuusvirasto luovuttaa

turvatekijöihin varustettuja todistuksia vain virkaeläinlääkäreille, jotka voivat luovuttaa näitä laitoksille esitetytteinä. Mikäli yritys saa esitetyt todistuksia, on niistä pidettävä kirjaa. Toimeksiantajan kanssa sovittiin, että tulevista eläinlääkintötodistuksista pidetään excel-muotoista kirjanpitoa, johon vastaanotetuista eläinlääkintötodistuksista merkitään todistusten numerot, kappalemäärä sekä päivämäärät. Esitetyt todistusten lisäksi toimeksiantajalle laadittiin excel-taulukko (Liite 2), jonka tarkoituksena oli kirjanpidon pitäminen myös käytetyistä sekä mitätöidyistä todistuksista. Kirjapitotaulukkoon merkitään jokaisesta mitätöidystä tai käytetystä todistuksesta numero sekä sen myöntämispäivämäärä.

Toimeksiantajayritys tarvitsee jokaista vientierää kohden oman eläinlääkintötodistuksen, mikäli saapunutta kuormaa ei lähetetä eteenpäin sellaisenaan, vaan se puretaan. Jotta laitokselle myönnetään oma eläinlääkintötodistus Venäjälle edelleen kuljetettavia tuotteita varten, on todistuksen myöntävä virkaeläinlääkäri vakuutettava siitä, että laitoksen täyttämät kohdat eläinlääkintötodistuksessa ovat totuudenmukaisia. Laitos toimittaa virkaeläinlääkäriin saataville vientierän mukana tulleet muista maista tai laitoksista peräisin olevat alkuperäiset eläinlääkintötodistukset sekä pre-export-todistukset ja jättää itselleen kopiot. Kala-alan prosessilaitoksen olisi tässä tapauksessa esitettävä myös tuotteistaan ottamat tutkimustulokset suunnitelmallaan tavalla.

7.4.4 Raaka-aineiden sekä tuotteiden hankinta ja erillään pito

Venäjän ja Tulliliiton vaatimusten mukaan laitoksella, joka valmistaa vietävän eläinperäisen tuotteen, on oltava Venäjän viranomaisten vientihyväksyntä. Tämän varmistamiseksi varastolaitoksena toimivan toimeksiantajayrityksen oli tehtävä suunnitelma, miten vientilaitoshyväksynät tarkistetaan. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti tuoteryhmistään vastaavat henkilöt tarkastavat vuosittain tammikuun aikana, että tuotteen valmistava laitos täyttää hyväksyntävaatimukset ja löytyy vientiin hyväksytyjen laitosten listalta. Tarkastus tehdään aina myös välittömästi yhteistyön alkaessa uuden tavarantoimittajan kanssa. Näin laitos varmistuu, että varastoon saapuvat ja Venäjälle lähtevät tuotteet ovat peräisin vientilaitoshyväksynnän saaneista laitoksista. Rosselhoznadzor ylläpitää listaa vientihyväksynnän saaneista laitoksista omilla Internet-sivuillaan. Kerran vuodessa tehtävä tarkastus ei kuitenkaan riittänyt, vaan Elintarviketurvallisuusviraston korjauspyynnön mukaisesti tarkastus tulee tehdä vähintään joka kolmas kuukausi. Asia korjattiin Venäjän-viennin omavalvonta-dokumenttiin.

Venäjän lainsäädännön mukaisesti Venäjälle vietävät tuotteet on varastoitava erilleen muista tuotteista. Elintarviketurvallisuusvirasto Evisa tulkitsee lainsäädännön vaatimuksen niin, että tuotteiden erillään pito voidaan suorittaa esimerkiksi tietojärjestelmän, verkkoseinän, selkeiden merkintöjen tai lippusiiman avulla. Tärkeintä on osoittaa, että tuotteet eivät sekoitu keskenään. Toimeksiantajan kanssa suunniteltiin aluksi tavaroiden erillään pito tietojärjes-

telmän avulla, jossa vietävät tuotteet olisivat järjestettyinä tuotenumeroidensa mukaan. Myyntikelvottomat tuotteet sekä pakkausmateriaalit säilytetään omissa tiloissaan eikä raaka-aineita käsitellä varastotiloissa. Tähän kohtaan Elintarviketurvallisuusvirasto tarvitsi myös tarkennusta. Pelkkä tietojärjestelmä Venäjälle vietävien tuotteiden erillään pidoksi muista tuotteista ei sittenkään riittänyt sellaisenaan, vaan tässä omavalvonnan kohdassa on syytä tarkasti selvittää, missä tuotteet säilytetään ja miten erillään pito järjestetään. Tilanne ratkaistiin erillisen lähtöruudun maalaamisella terminaalin lähtevään päähän ja toiminnan tehostamiseksi otettiin käyttöön punainen lappu ilmoittamaan ruudun aktiivisuudesta, jolloin siihen ei saa jättää muita tuotteita tai tavaroita.

7.4.5 Asiakirjojen säilytys

Laitoksen on huolehdittava siitä, että Venäjälle vietäviin tuotteisiin ja niiden raaka-aineisiin liittyvät asiakirjat säilytetään asianmukaisesti. Suomen virkaeläinlääkärin myöntämät eläinlääkintötodistusten kopiot, Pre-export -todistukset ja muut asiakirjat, Venäjälle vietäviä tuotteita koskevat laitoksen sisäiset asiakirjat ja rahtikirjat sekä laitosta valvovien viranomaisten tarkastuspöytäkirjat ja -raportit säilytetään asianmukaisesti yrityksen toimesta lukitussa kaapissa vähintään 5 vuoden ajan. Toiminnalla ehkäistään mahdollista asiakirjojen väärinkäyttöä sekä varmistetaan, että yritys pystyy todentamaan prosessilaitoksesta saapuneen tuotteen reitin oman varastonsa kautta Venäjälle.

7.4.6 Huomioita

Omavalvonta-dokumentin yksinkertaisuus ja selkeä ulkonäkö oli yksi keskeisistä kriteereistä ja tulee helpottamaan Venäjän viranomaisten mahdollisen tarkastuskäynnin sujuvuutta. Tarkastuskäynnin sujuvuuden takaamiseksi laitokset voivat kääntää omavalvonnan dokumenttinsa myös venäjäksi, mutta toimeksiantajayrityksessä tätä ei nähty vielä tässä vaiheessa tarpeelliseksi. Elintarviketurvallisuusvirasto havainnollisti aiemmissa ohjeissaan sitä, mihin laitosten kannattaa kiinnittää huomiota ennen kuin mahdollinen tarkastus tehdään Venäjän viranomaisten toimesta. Tätä samaa oleellista vinkkilistaa ei tämänhetkessä vientivaatimusten ohjeistuksessa kala-, liha- ja maitoalan laitoksille ole. Vanhassa ohjeistuksessa suositeltiin kiinnittämään huomiota muun muassa siihen, että yritys on valmis esittämään Venäjän viranomaisille kopiot näytteenottosuunnitelman mukaisista tutkimustodistuksista. Lisäksi on pyydetty näyttämään toteen se, että laitoksella on vähintään Internetin välityksellä hallussaan itseään koskevat EU:n ja kansallisen tason lainsäädäntö. Lisäksi Venäjän viranomaiset ovat halunneet tutkia laitoksen pohjapiirustuksia, vuokaavioita sekä edellisten tarkastusten pöytäkirjoja. Yleisesti Venäjän viranomaiset kiinnittävät huomiota muun muassa laitoksen yleiseen siisteyteen, henkilökunnan kulkureitteihin, pakkausmerkintöihin, jäljitettävyyteen, lämpötilamitta-

uksiin ja jopa siivouskomeron kirjanpitoon ja pesuaineiden viimeiseen käyttöpäivään. Tarkastuksissa esitetyt vaatimukset ovat kohdistuneet lähinnä tuotteiden erillään pitoon, jonka järjestämiseen siis kannattaa kiinnittää huomiota. (Elintarviketurvallisuus 2011. Venäjän asettamien vientiedellytysten täyttyminen kalan ja kalastuotteiden viennissä Venäjälle - Ohje kala-alan laitoksille.)

Elintarviketurvallisuusviraston Internet-sivuilta on mahdollista ladata laitosta valvovan eläinlääkärin tarkastuspöytäkirja, jonka avulla laitoksia tarkastetaan vientilaitoshyväksynnän saamiseksi. Kala-alan laitoksille tarkoitettu tarkastuspöytäkirja on huomattavasti laajempi kuin opinnäytetyön toimeksiantajayrityksen toimintaan sopiva varastolaitoksia koskeva tarkastuslomake. Varastolaitokselta tarkastetaan lomakkeen myötä muun muassa omaavalvontasuunnitelman ajantasaisuus, pohjapiirustukset ja vuokaaviot, lainsäädännön olemassaolo, jäljitettävyyden takaamiseksi luodut toimet sekä takaukset oikeanlaisesta säilytyksestä, kuljetuksesta ja tuotemerkinnöistä. Lisäksi tarkastetaan laitoksen puhdistus- ja tuotehygieniää koskevat suunnitelmat, haittaeläimiä varten luotu suunnitelma sekä kunnossapito ja talousveden näytteidenottosuunnitelma. Näihin edellä mainittuihin tarkastuspöytäkirjoihin on laitettu aina erikseen merkintä, mikä on poikkeava Venäjän vaatimus. (Elintarviketurvallisuusvirasto 2011. Tarkastuspöytäkirja-varastolaitokset.)

Prosessin lopuksi toimeksiantajalle laadittiin konkreettinen Venäjän-viennin omaavalvonnan kansio. Tähän koottiin kaikki Venäjän ja Tulliliiton vaatimukset ja asiakirjat paperiversioina koskien varastolaitosta sekä laadittu Venäjän-viennin omaavalvontadokumentti. Kansioon tulostettiin myös taulukot, joihin kirjataan esimerkiksi vientilaitoshyväksynnän tarkastukset sekä eläinlääkintötodistusten vastaanotot sekä mitätöinnit. Kansio on helposti saatavilla yrityksen tiloissa. Toimeksiantajalle laadittiin myös sähköinen Venäjän-vienti kansio, josta yrityksen henkilökunnan on myös mahdollista avata tarvittavia asiakirjoja ja ohjeita.

8 Arviointi ja kehitysehdotukset

Opinnäytetyön aikana hankittujen tietolähteiden perusteella voidaan todeta, että Venäjän merkitys Suomen kauppakumppanina kasvaa tulevina vuosina. Tulotasojen parantuminen Venäjällä luo ilman muuta lisää kysyntää myös suomalaisille tuotteille. Suomalaiset elintarvikeryitykset ovat onnistuneet tuomaan venäläisten kuluttajien tietoisuuteen tarjoamansa laadun ja puhtauden ja näistä ollaan kiinnostuneita. Kun jakeluverkostot ja kaupat kehittyvät Venäjällä, suomalaisten olisi tärkeää olla kehityksessä mukana ja ehkä tarjota omaa logistiikan sekä liiketoiminnan osaamistaan venäläisille. Suomessa logistiikka on kehittynyt niin valtavasti, että täällä on arkipäivää toimia suurissa logistiikkakeskuksissa ja toiminta on keskittynytä sekä tehokasta. Tämän vuoksi esimerkiksi kalan vienti Venäjälle vaatii erinomaista

kuljetussuunnittelua, jotta tuoreus venäläisille asiakkaille saadaan varmistettua. Kuten jo aiemmin on mainittu, viranomaisten toiminta, muuttuvat lait sekä tullikäytänteet tuovat paljon haastetta suomalaisten yritysten viennin aloittamiseen Venäjälle. Kalan vienti Venäjälle voidaan nähdä edelleen hyvin varteenotettavana liiketoiminnan osana. Jos tällä hetkellä Suomesta kalaa viedään Venäjälle 8,5 miljoonan euron edestä ja mahdollisia viejiä Rosselhoz-nadzorin mukaan on 27 kappaletta, tarkoittaa se keskiarvona reilua 300 000 euroa yhtä viejää kohden.

Projektin lopputuotoksena syntyi omavalvontasuunnitelman erillinen Venäjä-osio, joka tulee toimimaan tärkeänä dokumenttina niin Suomen kuin Venäjän viranomaisille. Venäjän-viennin omavalvontaan tullaan kuitenkin tekemään jatkuvasti muutoksia ja päivityksiä, kuten tämän prosessin aikana jo nähtiin, mutta tämän opinnäytetyön tulos toimii kantavana pohjana seuraavien vuosien muutoksille. Venäjän-viennin omavalvontaa on korjattu Elintarviketurvallisuusviraston antamien korjaus- ja tarkennusehdotusten mukaisesti ja seuraavaksi askeleeksi yritykselle jää Elintarviketurvallisuusviraston tarkastuksen suorittaminen hyväksytysti. Tämän jälkeen vientilaitoshyväksyntähakemus lähetetään Maa- ja metsätalousministeriön toimesta Venäjän viranomaisten käsittelyyn ja heidän toimestaan yhä edelleen Tulliliiton tarkastukseen. Lopullisen prosessin kestoa on vielä mahdotonta arvioida.

Opinnäytetyön edetessä oli tarkoitus kerätä mahdollisimman ajankohtaista tietoa työtä täydentämään haastattelemalla Venäjän-vientiin erikoistuneita asiantuntijoita. Tämä osoittautui kuitenkin lähes mahdottomaksi tehtäväksi, sillä haastattelupyyntöihin tuli lähes poikkeuksetta kieltävä vastaus. Haastatteluista kieltäytymisen syy saattoi johtua ajankohtaisen tiedon puuttumisesta. Usean epävirallisen keskustelun pohjalta voitiin päätellä, että venäläisten säädösten jatkuva muutos vaikeuttaa myös ammattilaisten kannanottoa, sillä vanhentunutta tai väärää tietoa, josta myöhemmin voisi koitua vaikeuksia tiedon antaneelle taholle, ei haluta levittää.

Opinnäytetyön etenemistä hidasti huomattavasti viranomaisten pitkä vastausaika tiedusteluihin. Toimeksiantaja lähetti useita vastauspyyntöjä ennen Elintarviketurvallisuusviraston reagoimista asiaan. Syynä pitkiin vastausaikoihin on voinut olla viraston henkilökunnan kiireellinen aikataulu, mutta tiedottaminen asioiden etenemisestä olisi voinut olla tehokkaampaa. Opinnäytetyön aikana taustatiedon kartuttamiseksi otettiin yhteyttä kolmeen suomalaiseen jo vientihyväksynnän saaneeseen kala-alan laitokseen ja tiedusteltiin, kuinka kauan vientilaitoshyväksyntäprosessi heidän tapauksessaan kesti. Yritykset 1 ja 2 ilmoittivat vientilaitoshyväksynnän saamisen kestäneen 1-3 kuukautta. Yritys 3 ilmoitti prosessin kestäneen yli puoli vuotta. Vain yritys 3 kertoi käyttäneensä ulkopuolista apua, jonka vuoksi prosessi on todennäköisesti kestänyt pidempään. Tärkeimpänä apuna prosessissa muut laitokset olivat kokeneet ensisijaisesti muiden samalla alalla toimivien yritysten kanssa käydyn tiedonvaihdon. Tämän

opinnäytetyön toimeksiantajalla prosessi on kestänyt yli puoli vuotta ja sen kokonaispituus tulee riippumaan Suomen viranomaisten, Venäjän sekä Tulliliiton käsittelyajoista, mikäli Elin-
tarviketurvallisuusviraston tarkastuksessa ei todeta huomautettavaa.

Venäjän-viennin aloittaminen vaatii vähintään jossain määrin ulkopuolista tukea ja tärkeää olisi, että halua siirtyä uusille markkinoille tuettaisiin huomattavasti enemmän. Hidas toiminta ja tiedottamisen puute voivat vaikuttaa yrittäjien motivaatioon ja asiat voidaan kokea liian hankaliksi. Neuvonnan puute saattaa myös vaikuttaa toiminnan suunnittelun ja Venäjää varten laaditun omavalvonnan puutteellisuuteen. Vaikka tuotokset tarkistetaan, voi olla, että asioita ei silti ole ymmärretty oikein. Tavoitteena ei kuitenkaan ole Venäjän eikä Suomen viranomaisilla ylimääräinen paperityö, vaan todella pyrkimys taata tuotteiden turvallisuus kuluttajille.

Yksi opinnäytetyön aikana ilmenneistä kehittämiskohteista oli dokumentin nimitys ”Venäjän-viennin omavalvonta”. Sanaa on erittäin hankala käyttää tekstiä kirjoitettaessa ja voi olla, että joissain tapauksissa se ymmärretään väärin. Käsitteestä olisi mahdollista puhua esimerkiksi Venäjän-viennin omavalvontasuunnitelmana, -ohjeistuksena tai vaikka dokumenttina. Toisaalta Elin-
tarviketurvallisuusvirasto on käsitteen määritellyt ja sitä päätettiin käyttää sellaisenaan opinnäytetyössä. Toisena kehittämiskohteena voidaan todeta, että yrityksen joka Venäjän-viennin omavalvontaa ryhtyy laatimaan, olisi hyvä määrätä yksi henkilö tai työryhmä työhön. Käytännön ongelmia saattaa syntyä jos Venäjän-viennin omavalvontadokumentista vastaavan henkilön on tämä dokumentti laadittava muun työn ohessa ilman työhön varattua erityisaikaa, sillä materiaaleihin tutustuminen vie aikaa. Toisaalta tämän projektin aikana opinnäytetyöntekijöiden ja toimeksiantajan yhteistyö koettiin tehokkaaksi ja parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijoiden osaamista kehittävänä tapana työskennellä. Opiskelijoiden päätehtävä oli eri materiaalien läpikäynti ja rajaus, jonka jälkeen Venäjän-viennin omavalvonta laadittiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Työtä ei ole mahdollista myöskään täysin ulkoistaa, sillä omavalvontaa on pystyttävä jatkuvasti päivittämään ja pitämään ajan tasalla. Sen vuoksi on tärkeää, että Venäjän-viennin omavalvonnan parissa työskentelevä henkilö on myös alusta alkaen laatimassa kyseistä dokumenttia.

Lopullinen Venäjän-viennin omavalvonta tyypistyi hyvin ytimekkääksi, vaikka aluksi dokumentti oli huomattavasti laajempi, sisältäen kappaleita, jotka poistettiin tarpeettomina. Lisäksi dokumentti toimii laitoksen jo olemassa olevan omavalvontasuunnitelman tukena, joka on huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin tämä opinnäytetyön projektiosuutena laadittu. Venäjän viranomaiset kiinnittävät tarkastuksissaan huomiota myös asioihin, joita ei Venäjän-viennin omavalvonnassa ole mainittu, kuten siisteys ja puhtaanapitoasioihin.

Tämän opinnäytetyön aikana työn laatineiden opiskelijoiden osaaminen ja toimintatapojen tunteminen kehittyi erittäin paljon ottaen huomioon, että lähtökohtaiset tiedot prosessista olivat lähes olemattomat. Kala-alan prosessilaitokselle laadittava omavalvonta olisi seuraava tärkeä askel kohti asian syvempää hallintaa, jossa päästäisiin laatimaan myös vastaava dokumentti näytteenottosuunnitelman kera, mutta se edellyttäisi laajempaa asiantuntemusta elintarvikehygienian alalta. Jatkoprojektiksi voidaan ajatella siis edellä mainittua työtä, jossa voitaisiin kenties hyödyntää elintarvikealan opiskelijoita tai muita asiantuntijoita.

Omavalvontaa suunniteltaessa tärkeänä tietolähteenä toimi Elintarviketurvallisuusvirasto. Vaikka tiedonvaihto oli melko hidasta, saatiin esille nousseisiin kysymyksiin sekä ongelmiin aina ratkaisu. Keskeisimpänä havaintona voidaan pitää sitä, että virallinen ohjeistus elää jatkuvasti ja Elintarviketurvallisuusviraston on tulkittava ohjeitaan useista eri näkökulmista ja muutoksia ohjeisiin tai uusia tulkintoja tehdään vasta käytännön ongelmatilanteiden kautta. Esimerkiksi tämän opinnäytetyön aikana käytännön ongelmien ilmetessä otettiin yhteyttä Elintarviketurvallisuusvirastoon, joka vastauksen myötä usein päivitti myös virallisia ohjeitaan esille nousseiden kysymysten pohjalta. Tämä kertoo erityisesti siitä, että opinnäytetyön aikana prosessista löydettiin keskeisiä ongelmakohtia, joiden myötä ohjeistukset muuttuivat selkeämmiksi.

Lähteet

Aitio U., Alho A., Esilä V., Filppula O., Kaasalainen J., Kairento M., Kekki P., Laakso E., Lumijärvi E., Matilainen T., Nurmilaukas T., Rinne U., Ruohonen V., Smirnof K., Stenholm J., Stepanova E., Tiirikainen T., Tiri M. & Vimpeli, S. 2009. Venäjän liiketoiminnan perusopas. Helsinki: Suomalais-Venäläinen kauppakamari.

Artto K., Martinsuo M., Kujala J. 2008. Projektiliiketoiminta. 2. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

BBC 2010. Belarus joins Russia and Kazakhstan customs union. Viitattu 3.1.2012.
<http://www.bbc.co.uk/news/10507601>

CIAA- Confederation of the food and drink industries of the EU. 2010. Data & Trends of the European Food and Drink Industry. Viitattu 27.10.2011.
http://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_2011.pdf

Elintarvikelaki 23/2006. Viitattu 31.1.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060023>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2010. Elintarvikevalvonnan sanasto - Ohje valvontakohteesiin ja valvontatietoihin liittyvien termien käytöstä. Viitattu 28.11.2011.
http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/valvontasuunnitelmat/kuti/elintarvikevalvonnan_sanasto.pdf

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Eviran esittely. Viitattu 27.10.2011.
<http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. HACCP-järjestelmä. Viitattu 27.10.2011.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/haccp/>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Laitokset. Viitattu 25.11.2011.
<http://www.evira.fi/portal/52983>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Omavalvonta. Viitattu 27.10.2011.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/omavalvonta/>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Omavalvontasuunnitelma. Viitattu 27.10.2011.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/omavalvonta/omavalvontasuunnitelma/>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Organisaatio & Valvontaosasto. Viitattu 27.11.2011.
<http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/organisaatio/>

Elintarviketurvallisuusvirasto 2011. Tarkastuspöytäkirja-varastolaitokset. Viitattu 5.1.2012.
http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/tuonti_ja_vienti/vienti_eu_n_ulkopuolelle/vientimaat/venaja/vientivaatimuksia/tarkastuspoytakirjat/

Elintarviketurvallisuusvirasto 2011. Venäjän asettamien vientiedellytysten täyttyminen kalan ja kalastuotteiden viennissä Venäjälle -Ohje kala-alan laitoksille 2011. Viitattu 1.10.2011.
http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/tuonti_ja_vienti/vienti_eu_n_ulkopuolelle/vientimaat/venaja/

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha-, ja maitoalan laitoksille. Viitattu 25.11.2011. http://www.evira.fi/files/attachments-archived/elintarvikkeet/vienti_eun_ulkopuolelle/18505_1_vientiohjeet_liha-__kala-_ja_maito__17112011.pdf

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2011. Vientilaitokseksi hyväksyminen. Viitattu 9.11.2011.
<http://www.evira.fi/portal/32301>
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2010. Yhteistyötahot. Viitattu 26.11.2011.
http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/esittely/yhteistyotahot/_elint_turv_org__fi_15_12_10.pdf
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Sanastokeskus TSK. 2008. Elintarvikelain mukaisten rekisterien sanasto- Valvontakohteet (KUTI-1). Viitattu 26.10.2011.
http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/valvontasuunnitelmat/kuti/sanasto_kuti1.pdf
- Helanterä A., Ollus S.E. 2004. Why they, why not we? 2. painos. Helsinki: Edita Prima.
- Helsingin seudun kauppakamari. 2011. CEMAT-ajankohtaiskatsaukset: Venäjän talous on alkanut nousta lamasta ja yritykset odottavat kasvun jatkuvan. Viitattu 7.11.2011.
<http://jasentiedote.chamber.fi/index.php/jasentiedote/Kansainvaelisiae-asioita/CEMAT-ajankohtaiskatsaukset-Venaejaen-talous-on-alkanut-nousta-lamasta-ja-yritykset-odottavat-kasvun-jatkuvan>
- Hollo E.J. 2008. Elintarvikeoikeus- Johdatus elintarvikesääntelyn perusteisiin. Helsinki: Edita Prima.
- Juutinen H. 2011. Viennin merkitys elintarviketeollisuudelle. Viitattu 28.11.2011.
http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elintarvikkeet/tuonti_ja_vienti/vienti/venaja/15092011_juutinen_heikki_viennin_merkitys_venaja_vientiseminaari.pdf
- Karhapää- Puhakka S. 2007. RUSLEX Venäläistä lakia suomeksi. 2. painos. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kontio H. 2010. Maa- ja Metsätalousministeriö. Vientiä säätelevät sopimukset. Viitattu 25.11.2011.
http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/venajan_vientitod/henriikkakontio_vientia_saatelevat_sopimukset_16022010_kala.pdf
- Lainela S. 2010. Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliitto. Viitattu 28.11.2011.
http://www.suomenpankki.fi/fi/suomen_pankki/organisaatio/asiantuntijoita/Documents/focus_0610s.pdf
- Lappeenranta University of Technology. 2005. Distribution systems of the food sector in Russia: The perspective of Finnish food industry. Viitattu 24.11.2011.
http://cemat.aalto.fi/fi/publications/2005/distribution_foodstuff.pdf
- Laukkanen M. 2009. Elintarvikehygienian perusteet. 2., korjattu painos. Porvoo: SEFO- konsultointi.
- Logrén J. 2007. Venäjän elintarviketurvallisuus ja lainsäädäntö ja valvonta. Viitattu 2.11.2011.
http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/14151_1473-844-kokonaisuus_verkko.pdf
- Louhivaara M. 2007. Elintarvikeyrittäjänopas Venäjän markkinoille. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia ja raportteja. Mikkeli: Interkopio.
- Lähteenmäki- Uutela A. 2007. Elintarviketurvallisuus. 1., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima.
- Mikkelin Ammattikorkeakoulu. 2008. Elintarvikkeiden logistiikka maanteitse Suomesta Pietariin. Viitattu 24.11.2011. www.mamk.fi/showattachment.asp?ID=736&DocID=1221

Ollus S. E. 2008. Venäläinen kapitalismi ja Suomi. Helsinki: Taloustieto.

Ollus S. E., Simola H. 2006. Russia in the Finnish Economy. Sitra reports 66. Helsinki: Edita Prima.

Ollus S.E., Torvalds N. 2005. Kaupasta kumppanuuteen. Suomen Venäjä-talustrategia. Helsinki: Edita Prima

RIA Novosti 2011. Kyrgyzstan to join customs union. Viitattu 3.1.2012.
<http://en.rian.ru/world/20110411/163468690.html>

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 2011. Kalan ulkomaankauppa 2010. Viitattu 7.11.2011.
http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/Tilastot/tilastoja_4_2011_korjattu_versio_netti.pdf

Rosselkhoznadzor. 2011. Enterprises licensed to export products to the Russian Federation. Viitattu 25.11.2011.
http://www.fsvps.ru/fsvps/importExport/finland/enterprises.html?productType=7&_language=en

Russia Forum. 2011. Venäjä - vienti, tuonti, ulkomaankauppa. Viitattu 28.11.2011.
<http://www.rus-forum.ru/index.php?lang=fi&page=5>

Shlyamin V. A. 2008. Venäjän muuttuva liiketoimintaympäristö. Venäläis-Suomalaisten taloussuhteiden kehitys. Suomentaja Pugatsov, R. Helsinki: Boardman.

Siponen K. 2011. Elintarviketurvallisuusvirasto. Menettelytavat viennissä Tulliliiton alueelle. Viitattu 25.11.2011.
http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elintarvikkeet/tuonti_ja_vienti/vienti/venaja/15092011_siponen_kyosti_menettelytavat_viennissa_tulliliiton_alueelle.pdf

Stuklex. 2006. Elintarvikelaki 13.1.2006. Viitattu 20.10.2011.
<http://www.edilex.fi/stuklex/fi/lainsaadanto/20060023?toc=1>

Suomen ammattikalastajaliitto Ry. 2008. Venäjän kalatalous. Viitattu 7.11.2011.
http://www.sakl.fi/fin/ajankohtaista/syyskuu_2008.pdf

Taloussanomien. 2011. Venäjän tuonti kasvaa kohisten. Viitattu 7.11.2011.
<http://www.taloussanomien.fi/kansantalous/2011/09/22/venajan-tuonti-kasvaa-kohisten/201113529/12>

Tulli. 2011. Maatilastoja. Viitattu 2.11.2011.
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastoja/maatilastoja/index.jsp

Tulli. 2011. Kuvioita ulkomaankaupasta. Viitattu 4.11.2011.
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/grafiikkaa/index.jsp

USDA Foreign Agricultural Service. 2010. Russian Federation- Fish and Seafood Production and Trade. Viitattu 11.11.2011.
http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Fish%20and%20Seafood%20Production%20and%20Trade%20Update_Moscow_Russian%20Federation_7-9-2010.pdf

Vaasan Yrittäjät 2011. Vienti. Viitattu 2.11.2011. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/rannikko-pohjanmaanyrittajat/vaasa/yleista/kansainvalistyminen/vienti/>

World Trade Organization. 2011. What is the WTO?. Viitattu 21.11.2011.
http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm

YLE Kymenlaakso. 2010. Suomalaisille elintarvikkeille uusi väylä Venäjälle. Viitattu 3.1.2012.
http://yle.fi/alueet/kymenlaakso/2011/10/suomalaisille_elintarvikkeille_uusi_vayla_venajalle_2984993.html

Kuvat

Kuva 1: Venäjän-viennin omavalvonnan sisällysluettelo.	28
---	----

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön rajaus vientilaitoshyväksyntään.	9
Kuvio 2: Teoreettisen viitekehyksen rajaus.	9
Kuvio 3: Vienti Suomesta Venäjälle tavararyhmittäin.....	12
Kuvio 4: Kalan ja kalatuotteiden vienti Suomesta eri maihin vuonna 2010	12
Kuvio 5: Maa- ja metsätalousministeriö elintarvikevalvonnan ohjeistajana	17
Kuvio 6: Venäjän Federaation elintarvikevalvontaviranomaiset	19
Kuvio 7: Vientilaitoshyväksyntäprosessi.....	26
Kuvio 8: Eläinlääkintötodistusten ja pre-export-todistusten käyttäminen.	30

Liitteet

Liite 1: Venäjän-viennin omavalvonta: Yritys X	44
Liite 2: Venäjän-viennin kirjapitotaulukot	49

Liite 1: Venäjän-viennin omavalvonta: Yritys X

Venäjän-viennin omavalvonta

Yritys X

31.1.2012

1 Venäjän-viennin omavalvonnan kuvaus

Tämä Venäjän-viennin omavalvonta sisältää kuvaukset siitä, miten Yritys X täyttää olosuhteiltaan ja toiminnaltaan kansallisen ja EU:n lainsäädännön vaatimusten lisäksi myös sekä Venäjän että Tulliliiton vaatimukset, jotka paikoin ylittävät kansalliset ja EU:n vaatimukset. Omavalvonta osoittaa, että yrityksen henkilöstö, joka laitoksen vientitoiminnasta vastaa, on tutustunut Venäjän lainsäädännön vaatimuksiin. Yritys X toimii varasto-, myynti- ja logistiikkaterminaalina. Venäjälle vietäviä tuotteita saapuu koti- ja ulkomailta tavarantoimittajilta, joilla on voimassa oleva Venäjän vientilaitoshyväksyntä.

1.1 Vastuuhenkilöt

Vastuuhenkilöt sekä vastualueet löytyvät itse omavalvontasuunnitelman kohdasta 1.4.

1.2 Viittaukset sovellettaviin sopimuksiin

Koska laitos varastoi kalatuotteita, Venäjän-viennin omavalvonnassa sovelletaan Eviran ohjeiden mukaisesti seuraavia sopimuksia ja Venäjän lainsäädännön kohtia:

- EU:n ja Venäjän välinen vientiehtosopimus [September Memorandum \(2.9.2004\)](#) (pdf, 150 kt) liitteineen [[Liite 1](#) (pdf, 202 kt) ja [Liite 2](#) (pdf, 143 kt)]
- EU:n ja Venäjän välinen [Memorandum \(4.4.2006\)](#) (pdf, 138 kt) aluejaosta eläintautitapauksissa
- [Kalastustuotteiden vientiä koskeva kahdenvälinen sopimus 18.12.2008](#) (pdf, 1073 kt)
- Customs Union common sanitary and epidemiological requirements: [Chapter II, section 1: Safety requirements and nutritional value of food products](#)

➔ Kaikkia elintarvikkeita koskevat kohdat:

1.1. Area of applicaton - 1.6 Requirements for storage and transportation

Annex 3: Permissible levels of radionuclides of Cesium-137 and strontium-90

Kalaa ja kalastustuotteita koskevat seuraavat taulukot:

3. Fish, non-fish objects of trade and foods produced from them - Group 03, Group 16 (ready to be used products)

Seuraavissa kappaleissa on kaikista elintarvikeryhmistä (raaka-aineina mm. kala, liha, maito ja kananmunat) valmistettuihin tuotteisiin liittyviä vaatimuksia:

9. Other products

11. Food products for pregnant and nursing women

12. Early age children food products

11. Food products for pregnant and nursing women

12.-18. Lastenruokiin ja niiden raaka-aineisiin liittyviä vaatimuksia

Annex 1: hygienic safety requirements for canned food products

Kalaa ja kalastustuotteita koskee Annex 2: Parasitological safety... fish jne.

- [Customs Union common veterinary and sanitary requirements](#)

➔ Kaikkia eläimistä saatavia tuotteita ja eläviä eläimiä koskee kohta General provisions (sivu 2) ja lähes kaikkia Chapter 39

Kalaa ja kalastustuotteita koskee Chapter 29 "Veterinary requirements food products of fish, crustaceans, mollusks, other objects of fishing and their processing products"

- [Venäjän Federaation laki nro 29-FZ/2.1.2000 Elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta](#)
- [Sanitary Rules and Norms SanPin 2.3.4.050-96 / "Production and sale of fish products" / Enterprises of food and processing industry \(technological processes and raw materials 1996_ \(pdf, 198 kt\)](#)
- Venäjän [Talousvesinormi SanPin 2.1.4.1074 01_fi](#) (pdf, 154 kt), muutos 1: [SanPin 2496-09_fi](#) (pdf, 29 kt) ja muutos 2: [SanPin 2.1.4.2580-10_fi](#) (pdf, 60 kt)
- [Eviran ohje 18505/1 \(14.11.2011\) Venäjän-viennin vaatimukset kala-, liha- ja maitoalan laitoksille](#) (pdf, 2607 kt)
- [Eviran ohje 6024/922/2007 \(22.8.2007\) Elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden viennissä käytettävien terveystodistusten myöntäminen](#) (pdf, 90 kt)
- Eviran ohje 651/928/2007 [Täyttöohje eläinlääkäritodistuksille koskien naudan, sian ja siipikarjan lihaa, lihavalmisteita, ruokavalmisteita, kalastustuotteita ja suolia 16.5.2010](#)

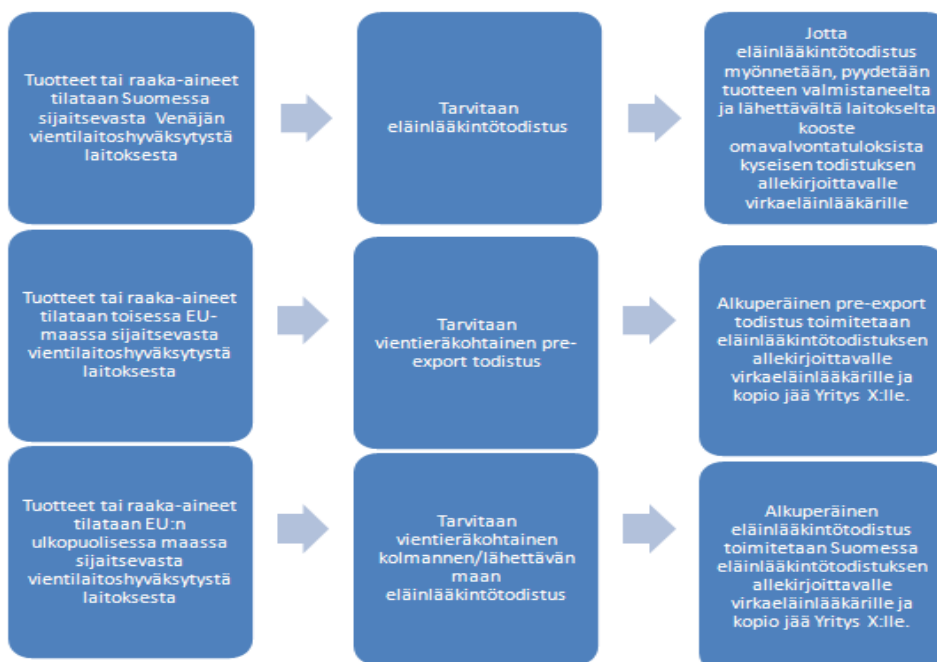
Edellä mainitut asiakirjat löytyvät ohjeiden mukaisesti asiallisesti mapitettuna toimipisteen tiloista. Viennissä ja vientituotteiden varastointiprosessissa mukana olevat vastuuhenkilöt ovat tutustuneet asiakirjoihin huolellisesti.

1.3 Venäjän-viennin omavalvonnan seuraaminen ja kirjanpito

Tätä Venäjän-viennin omavalvontaa seurataan laitoksen muun omavalvonnan mukaisesti ja päivitetään samoin kuin varsinaista omavalvontasuunnitelmaa.

2 Eläinlääkintötodistukset ja pre-export - todistukset

Mikäli kuorma puretaan X toimipisteessä, tarvitaan uusi virkaeläinlääkärin allekirjoittama eläinlääkintötodistus. Tuotteiden viennissä käytetään vientieräkohtaisia eläinlääkintötodistuksia. Niiden tarkoitus on todistaa viennin kohdemaan viranomaiselle, että vietävä eläin tai tuote ei ole vaaraksi ihmisten tai eläinten terveydelle ja että se täyttää kohdemaan asettamat vientiehdot. Virkaeläinlääkärin myöntämät esitäytetyt eläinlääkintötodistukset säilytetään lukitussa kaapissa ja niistä pidetään todistusten numeroihin sekä päivämääriin perustuvaa kirjanpitoa, joka löytyy Venäjän-vientiä koskevasta kansiossa.

Kun Yritys X sopii yhteistyöstä toisen yrityksen kanssa ja tilaa vientilaitoshyväksytyltä suomalaiselta laitokselta tuotteita ja aikoo näitä tuotteita viedä Venäjälle, sovitaan erikseen, kuinka kyseinen/kyseiset laitokset lähettävät omavalvontatulostensa koosteet

virkaeläinlääkärille, joka myöntää Yritys X:lle eläinlääkintötodistuksen Venäjän-vientiä varten.

2.1 Käytetyt ja mitätöidyt eläinlääkintötodistukset

Jäljitettävyyden takaamiseksi virkaeläinlääkärin vientiä varten allekirjoittamista todistuksista otetaan kopiot sekä näistä pidetään todistusten numeroihin ja päivämääriin pohjautuvaa kirjanpitoa. Kopioiden lisäksi mitätöidyistä todistuksista pidetään kirjaa Venäjän-vientiä koskevassa kansiossa. Alkuperäiset todistukset on painettu turvatekijöin varustetulle paperille ja jokaisella todistuksella on yksilöivä numero todistuksen oikeassa yläkulmassa. Todistusten kopioita säilytetään asianmukaisesti lukitussa kaapissa 5 vuoden ajan.

2.2 Pre-export todistukset ja kolmannesta maasta saadut eläinlääkintötodistukset

Laitos voi vastaanottaa Venäjälle vietävien tuotteiden eläinperäisiä tuotteita toisessa EU:n jäsenmaassa tai EU:n ulkopuolisessa maassa sijaitsevasta laitoksesta, mikäli laitos on Venäjän viranomaisen vientiin hyväksymä.

Kaikkien Suomessa toimivien laitosten, kuin myös tämän omaavalvontasuunnitelman laatijan, tulee vaatia Venäjän viennin tuotteita ja raaka-aineita toimittavalta laitoksesta aina pre-export -todistus (EU-maat) tai kolmannen maan eläinlääkintötodistus (EU:n ulkopuoliset maat), riippuen raaka-aineita toimittavasta laitoksesta, sijaitseeko laitos EU:n sisällä vai EU:n ulkopuolella. Pre-export -todistukset ja kolmannen maan eläinlääkintötodistukset toimitetaan aina kyseisen vientierän mukana. Yritys X toimittaa kyseiset todistukset alkuperäisinä edelleen laitosta valvovalle virkaeläinlääkärille, joka myöntää eläinlääkintötodistuksen viennissä Suomesta Venäjälle. Jokaisesta pre-export- todistuksesta tai kolmannen maan eläinlääkintötodistuksesta otetaan kopiot laitokselle.

3 Tuotteiden hankinta

Yritys X hankkii tuotteita sekä kotimaisilta että ulkomaisilta tavarantoimittajilta. Kaikkien laitosten tulee olla Venäjän vientiin hyväksymiä, minkä vuoksi tehdään tarkistus vientilaitoshyväksynnästä ennen tuotteiden tilaamista. Omalta tuotantolaitoksestaan tilataan Venäjälle vietäviä tuotteita vasta sitten, kun kyseiselle laitokselle myönnetään Venäjän vientilaitoshyväksyntä.

Tavarantoimittajalla on velvollisuus ilmoittaa kesken vuotta ilmaantuvista muutoksista oman yrityksensä vientihyväksynnässä. Laitos tarkistaa kuitenkin hyväksynät vähintään joka kolmas kuukausi Venäjän viranomaisen Internet-sivuillaan ylläpitämästä hyväksytyjen laitosten luettelosta. Tuotepäälliköt huolehtivat vientilaitoshyväksyntöjen tarkistamisen niiden tuotteidensa osalta, joita viedään Venäjälle. Tarkastuksista pidetään kirjanpitoa, joka löytyy Venäjän-vientiä koskevasta kansioista. Uusien Venäjälle vietävien tuotteiden osalta tarkastus tehdään aina viipymättä.

Venäjän viranomaisten Internet-sivu, josta tarkastus tehdään:

<http://www.fsvps.ru/fsvps/importExport/finland/enterprises.html? language=en>

Laitos ottaa myös huomioon tuotteiden hankinnassa mahdolliset viennin rajoitukset, joita Venäjän viranomainen voi asettaa EU:ssa tai Suomessa havaittujen tarttuvien eläintautien takia.

4 Tuotteiden erilläänpito

Venäjälle vietävät kalatuotteet on varustettu asianmukaisilla tunnistustiedoilla, jotka on merkitty ko. tuotteen etikettiin ja saapumisasiakirjoihin. Venäjälle vietävät tuotteet ovat tietojärjestelmässä omilla tuotenumeroillansa. Epäkurantit tuotteet ja pakkausmateriaalit ovat omissa tiloissaan, niin että ne pysyvät erillään muista tuotteista. Raaka-aineita ei käsitellä varastotiloissa. Lisäksi Venäjän-vientiin lähteville kuormille on oma lähtöruutu maalattuna terminaalin lähtevässä päässä, lisäksi seinässä punainen lappu ilmoittaa ruudun aktiivisuudesta, ettei siihen saa jättää muita tavaroita.

5 Asiakirjojen säilytys

Venäjälle vietäviin tuotteisiin ja niiden raaka-aineisiin liittyviä asiakirjoja laitos säilyttää asianmukaisesti lukituissa kaapeissa pääsääntöisesti 5 vuoden ajan asiakirjan myöntämisestä tai laatimisesta. Näitä asiakirjoja ovat: Suomen virkaeläinlääkärin myöntämät eläinlääkintötodistusten kopiot, Pre-export -todistusten kopiot ja muut asiakirjat, Venäjälle vietäviä tuotteita koskevat laitoksen sisäiset asiakirjat ja rahtikirjat, sekä laitosta valvovien viranomaisten tarkastuspöytäkirjat ja -raportit.

